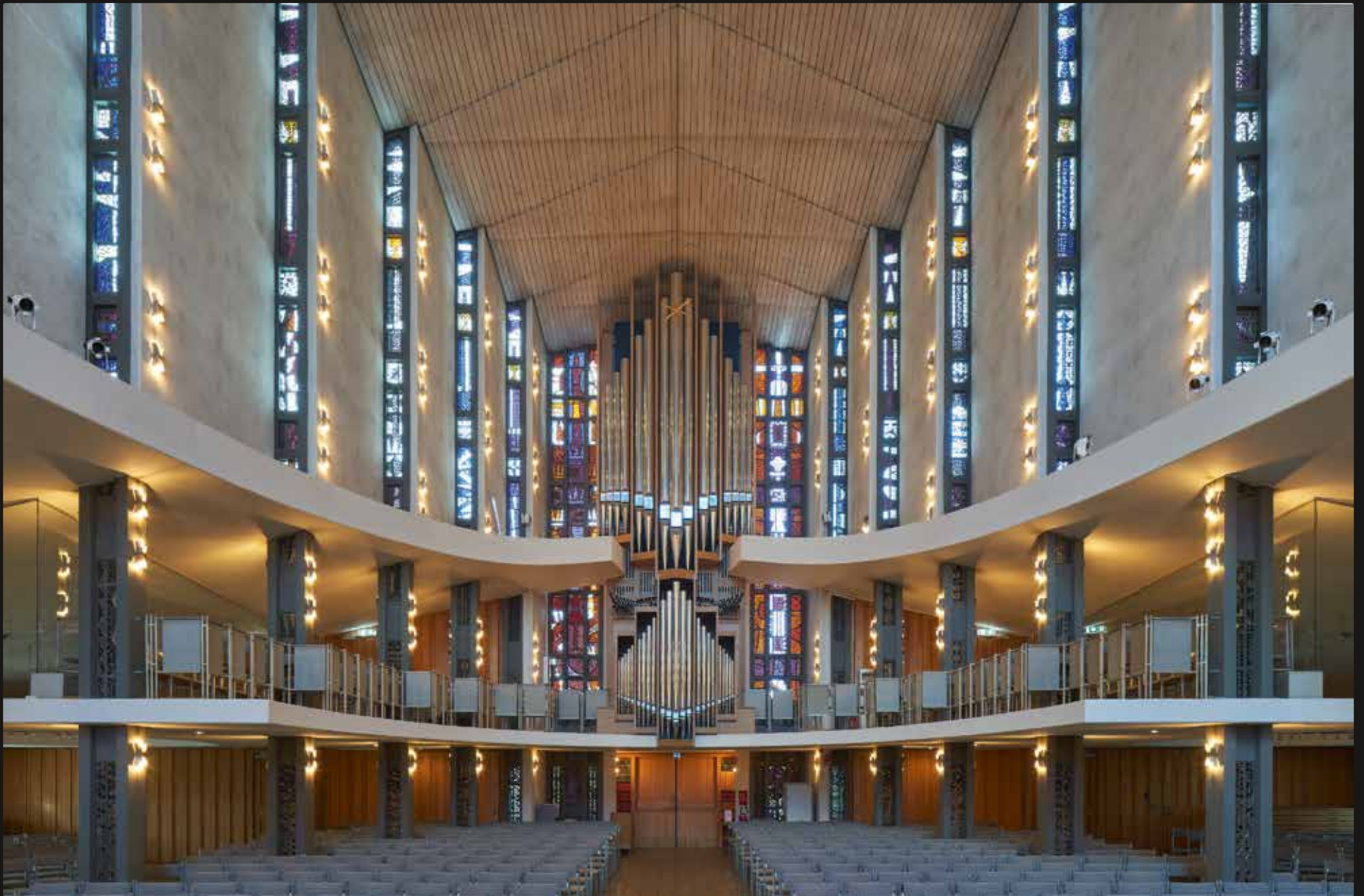

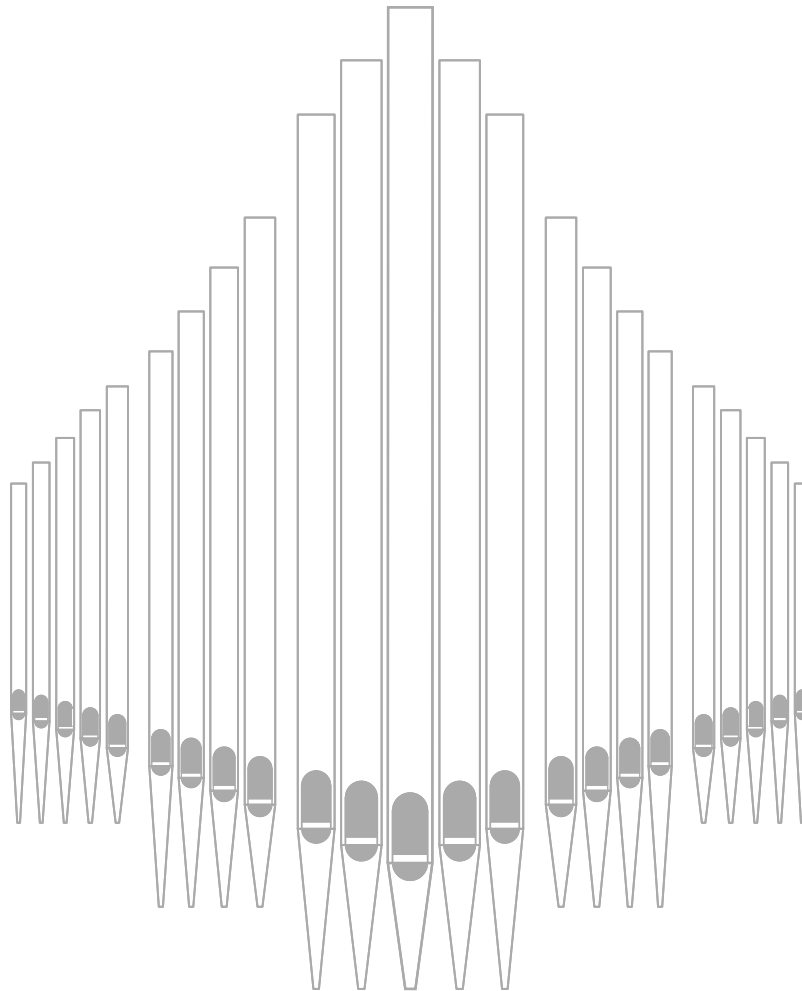
ORGELN

Orgeln

Orgeln

Svk Hägersten

ORGELN

Förlag: Svk Hägersten

Texter: Martin Blomquist, Göran Grahm,
Natalie Grenzing, Gerhard Grenzing

Bilder: Åke E-son Lindman, Göran Grahm,
Martin Blomquist, Marie Lundholm Janenge,
Robert Ramos, Olga Segura, Ola Myrin

Form: Marie Lundholm Janenge
www.svenskakyrkan.se/hagersten/den-nya-orgeln-i-uppenbarelsekyrkan

Tryck: Finborg Graphic AB, 2022

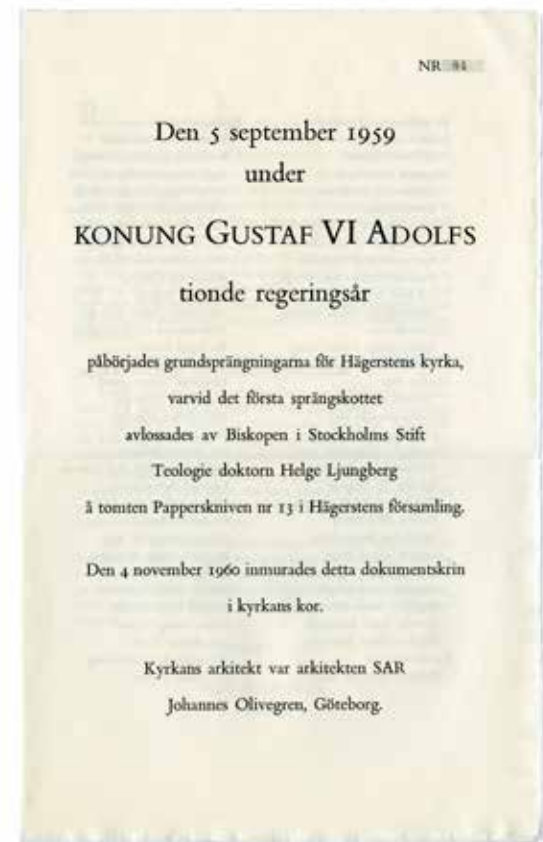
ISBN: 978-91-987436-1-6

Innehåll

Orgelns historia i Hägerstens församling	9
Orgeln i församlingens mitt	23
Projektets historia	27
Den gamla orgeln monteras ned	37
Eine orgel aus Barcelona für Schweden	41
En orgel från Barcelona för Sverige	46
Gerhard Grenzing	48
Gerhard Grenzing	49
The Organ Design	51
Orgelns design/utformning	53
En orgel anländer	57
Teknisk beskrivning	103
Invigningsveckan	113
Tack	158

Johannes Olivegren vid invigningen 1961.

Orgelns historia i Hägerstens församling

Göran Grahm

Kyrkans första orgel av Nils Hammarberg 1961–2022

Uppenbarelsekyrkan i Hägersten invigdes den 17 december 1961 och ritades av arkitekt Johannes Olivegren, Göteborg. Med sina färgrika glasfönster av Ralph Bergholtz och Randi Fisher och sin katedrallika resning anses den vara ett av de ståtligaste och märkvärdigaste exemplen på 1960-talets kyrkoarkitektur i Sverige. Hägerstens församling bildades 1957 då Brännkyrka församling delades upp i fem församlingar. Bygget av kyrkan och dess orgel handhades från år 1958 av en byggnadskommitté på uppdrag av kyrkofullmäktige i församlingen. Kyrkan byggdes i en tid av intensivt kyrkobyggande i stadens ytterområden. Följaktligen var även efterfrågan på orglar för dessa kyrkor stor där företrädesvis de svenska orgelfirmorna levererade instrument i rask takt. Orgelfrågan kom även upp tidigt i diskussionerna om den nya kyrkan.

I protokollet från det 14:e sammanträdet i kommittén den 18 april 1958 står följande att läsa i § 4:

"Arkitekt Olivegren redogjorde för hur arbetet med kyrkobygget för hans del fortskridit. Han visade ett flertal uppgjorda modellförslag avseende kyrkolokalen, men hade icke kommit till något slutligt förslag. Vidare framhölls att det tidigare diskuterade förslaget att placera orgeln vid ena sidan av läktaren övergivits och att dess placering torde få lov att bli på den tidigare tänkta platsen på mitten av läktaren."

Orgeln hade uppenbarligen varit tänkt att stå fram till i kyrkan under ett skede. Vid nästa sammanträde den 5 juni 1958 behandlades orgelfrågan i § 7:

"Till behandling upptogs frågan om orgel i den nya kyrkan. Ett förslag till orgel hade utarbetats och till kommittén ingivits av domkyrkoorganisten Gotthard Arnér. Förslaget innehöll även uppgift på en del lämpliga orgelbyggare. Musikdirektör Lundgren redogjorde för detaljerna i det inlämnade förslaget. Efter överläggning i ärendet beslöt kommittén uppdraga åt musikdirektör Lundgren att infordra offerter på orgel, dels från en del av de i förslaget angivna firmorna, dels ock från en del av under diskussionen nämnda orgelbyggare."

Musikdirektör Per Lundgren.

I sammanträdet den 29 november 1958 hade orgelfrågan kommit lite längre enligt protokoll § 4:

"Till behandling upptogs frågan om orgel i den nya kyrkobyggnaden. Musikdirektör Lundgren, som tidigare erhållit kommitténs uppdrag att infordra anbud dels på orgel, dels ock på positiv avsett att användas i kyrkan intill dess den stora orgeln kan uppsättas, hade fullgjort detta uppdrag, vilket han nu redovisade. Av inkomna anbud hade han upprättat ett förslag upptagande tre av de firmor, vilka Lundgren ansåg hade lämnat dels fördelaktigaste anbuden, dels ock ansågs vara de bäst meriterade orgelbyggarna. Förslaget bifogas detta protokoll, bil.1. Lundgren redogjorde för de olika anbuden och firmorna, samt förordade antagandet av anbudet från Hammarbergs Orgelbyggeri i Göteborg både i fråga om orgel, som ock beträffande positiv. Anbudet på orgel slutade på ett belopp av 89000:- kronor och för positiv var anbudsbeloppet 14500:- kronor.

Efter överläggning i ärendet beslöt kommittén antaga det av Hammarbergs Orgelbyggeri inlämnade anbudet avseende såväl orgel som positiv, dock under förbehåll att vissa detaljer senare och under hand får diskuteras med firman."

Arkitekt Johannes Olivegren.

Övriga firmor som lämnat anbud var Fredriksborgs orgelbyggeri, Hilleröd, Danmark samt Rudolf von Beckerath, Hamburg, Tyskland (Gerhard Grenzing arbetade vid denna tid vid detta orgelbyggeri).

Under den följande processen diskuterades många olika detaljer med både orgelbyggaren Hammarberg och med arkitekten Olivegren. Dels var utrymmet för orgeln i kyrkans västra ände för smalt och baldakinens spetsar fick sedermera kapas så att orgeln skulle få rum mellan dem. Under resans gång ökades även takhöjden och volymen i kyrkorummet vilket krävde utökning av antalet stämmor och byggande av ett pedalverk ovanför huvudverket. I protokollen kan man ana att orgelbyggaren och arkitekten haft livliga diskussioner om orgelns utformning och den plats som krävdes. Detta gjorde även att kostnaden till slut blev högre vilket kommittén godkände, trots att ledamoten Herr Collberg genom hela processen reserverade sig och hävdade att det ursprungliga offererade priset skulle gälla. Olivegren presenterade ett antal olika förslag på orgelns utformning som alla hade den fristående överdelen som nog gick utanför Hammarbergs orgelbyggarideal som helt präglades av den vid den tiden rådande orgelrörelsen.

Orgelrörelsen

Under början av 1900-talet hade orgelbyggeriet på många håll, särskilt i Tyskland nått en hög grad av industrialisering och standardisering där instrument kunde ”plockas ihop” till lämplig storlek för att passa ett bestämt kyrkorum. Dessa orglars karaktär var romantisk med strävan att spegla symfoniorkesterns klang. En reaktion mot detta sätt att gestalta och bygga orglar initierades av Professor Albert Schweizer i Elsass på 1920-talet som förordade att man skulle sträva mot en mer orgelegen klang med placering av verk och pipor enligt den princip som kunde finnas i bevarade orglar från barocken. Så småningom togs tråden upp och fördes vidare av den tyske författaren och orgel-experten Hans Henny Jahnn som under 1920- och 30-talet, efter återupptäckten av Schnitgers orgel i St. Jacobi kyrka i Hamburg från 1600-talet, starkt propagerade för återinförandet av teknik- och dispositionsprinciper från barocken. Jahnn påförde ofta egna esoteriska uttolkningar av dessa äldre instruments uppbyggnad. Detta hade även samband med återupptäckten av J. S. Bachs musik och övriga kompositörer från barocken. Denna reformrörelse som till stor del uppstått i Weimarrepublikens liberala kulturklimat fick sedermera mycket stort genomslag i allt orgelbyggeri och nådde Sverige under 1930-talet.

Orgelrörelsens främsta förkämpar i Sverige var organisterna Henry Weman, Alf Linder, Gotthard Arnér och Jan-Håkan Åberg. Under 1950- och 60-talen utvecklades Orgelrörelsen till ett ofta tunt och vasst intonationssätt som ansågs både spegla de gamla orglarnas klang och sträva framåt. Delvis felaktiga analyser av de historiska förebilderna och överbetonande av akustiska teorier bidrog till detta klangideal. I Sverige kom Orgelrörelsens ideal under 1950- och 60-talen att tillämpas dogmatiskt i både orgelbygge och orgelundervisning. Det gamla och romantiska skulle rensas ut och förpassas till historien till förmån för vad man ansåg vara en ”ren” och orgelegen musik från barocken och nysakligheten. I de nya s.k. neobarockorglarna tillämpades de klangliga idealen mycket strikt medan instrumenten tekniskt och estetiskt i sina detaljer ofta förblev industrimässigt sammansatta av från leverantörer prefabricerade delar. Eftersom många kyrkor byggdes under denna tid och det var stor efterfrågan på nya orglar tenderade många av dessa instrument att få karaktären av skrivbordsprodukter med standarddispositioner som levererades av ovan nämnda personer.

Redan i början av 1970-talet började man inse att man kastat ut barnet med badvattnet, och den romantiska musiken började åter komma till heders. Så småningom fick även orgelbyggeriet

en mer nyanserad och mångsidig prägel där man inspirerades både av instrument från romantiken och den klassiska stilen bland bevarade orglar från 17- och 1800-talet för att kunna skapa en större musikalisk bredd. Eftersom Hammarbergs orgel i Uppenbarelsekyrkan tillkom under denna rörelses mest hårdföra tid blev dess utformning och disposition starkt präglad av dessa ideal.

Orgeln byggdes upp i kyrkan under hösten 1961 och var färdig till invigningen den 17 december. Enligt berättelser från medarbetare till Hammarberg var det ett stressat schema där orgelbyggarna behövde samsas med övriga byggnadsarbeten. På grund av sjukdom kunde Gotthard Arnér inte slutbesiktiga orgeln förrän den 3 mars 1962.

Orgeln signerades i blyerts på insidan av södra orgelhusluckan, här angavs Alf Linder som avsynare, men enligt invigningsprogrammet¹ spelade han endast på invigningen.

Orgeln var byggd med slejflådor och helmekanisk traktur och registratur med huvudverk, ryggpositiv, bröstverk och pedal med den teknik som var standard för Hammarberg under denna tid. Orgeln hade följande disposition:

Huvudverk, manual II C-g'''

Principal 8', C-A i övre fasad
framför pedal, B-b'' i nedre fasad
framför huvudverket
Rörflöjt 8'
Oktava 4'
Spetsflöjt 4'
Kvinta 2 2/3'
Oktava 2'
Mixtur 4 ch
Dulcian 16'
Trumpet 8', tillbyggd 2005 av
Hammarbergs orgelbyggeri

Ryggpositiv, manual I C-g'''

Gedakt 8'
Principal 4', C-e' i fasaden
Rörflöjt 4'
Waldflöjt 2'
Sesquialtera 2 ch, (egentligen
en Terzian 2ch 1 3/5'+1 1/3')
Scharf 3 ch
Skalmaja 8'
Tremulant

Bröstverk, manual III, C-g'''

Gedakt 8'
Ged. Flöjt 4'
Principal 2'
Nasat 1 1/3'
Cymbel 2 ch
Regal 8'

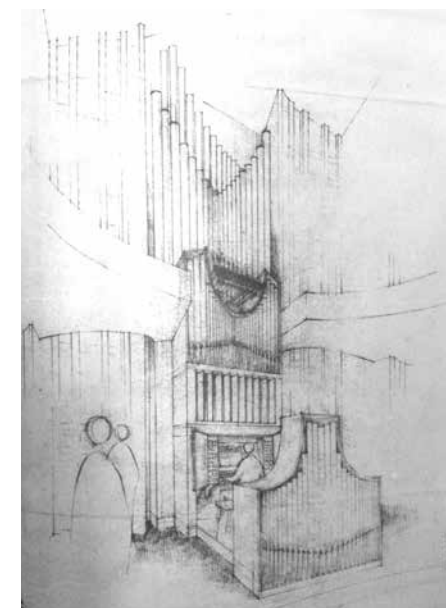
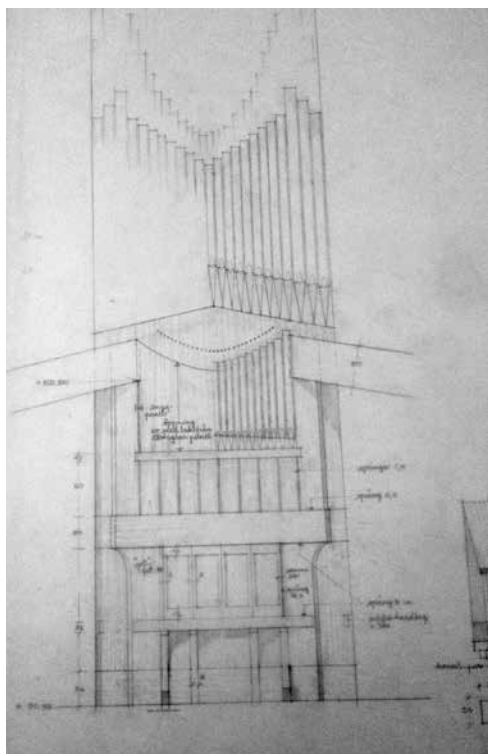
Koppel: I/II, III/II, II/P, I/P

Pedal, C-f'

Subbas 16'
Oktavbas 8', C-A i övre
fasad framför pedalverket
Gedakt 8'
Oktava 4'
Kvintadena 2'
Alikvot 3 ch, (egentligen
2-korig 5 1/3'+3 1/5')
Fagott 16'
Trumpet 4', spansk
horisontell

Under åren fick Uppenbarelsekyrkan ett blomstrande musikliv med många körer och konsertverksamhet. I samband med detta blev det alltmer uppenbart att Hammarbergs orgel var alltför begränsad och präglad av orgelrörelsen. År 2010 gjordes en undersökning av orgelns förhållande till Olivegren som själv gärna lånade nyckeln till kyrkan och satt och spelade orgel. Det kunde konstateras att den katedrallika kyrkan och dess musikliv skulle gynnas av ett mer spektakulärt och mångsidigt instrument. Ett bevis för att Olivegren nog skulle ha varit intresserad av ett sådant orgelprojekt visas i hans betraktelse nedan:

"Hade jag haft ekonomiska tillgångar till det skulle jag givit mig ut på en justeringsrond. I det fallet avundas jag kompositörerna. Johan Sebastian Bach avsynade på äldre dagar en stor del av sina kompositioner, befriade dem från ytligheter och oklarheter och fulländade dem med en mogen människas alla konstnärliga tillgångar."

*"Ungdom och kraft
två förrädiska tillgångar
Tillväxande erfarenhet
vill syna ert resultat i sömmarna
Helst av allt utföra revisioner
men kronor och betong
låter sig ej så lätt komponeras om
som tonsättarens notskrift*

*Byggnadsorkestern har en gång för alla
spelat av från bladet
Kompositionens fel och förtjänster
med begåvade eller obegåvade musiker av olika kvalitet
förstklassiga eller halvbra
goda och mindre goda instrument
insiktsfull erfaren eller obegåvad dirigent
under olikartade direktiv från
konserthusledningen
mot en akustisk bakgrund som
inte alltid var den bästa
och med endast ett uppförande*

*En tonsättare kan hoppas
på ett bättre framförande nästa gång
En arkitekt får bära skammen och glädjen
synliga i ständig ränsel på ryggen
förtröstansfullt strävande mot
nästa uruppförande som han
hoppas att tilltagande erfarenhet
och kunskap skall ge en fullkomligare gestalt*

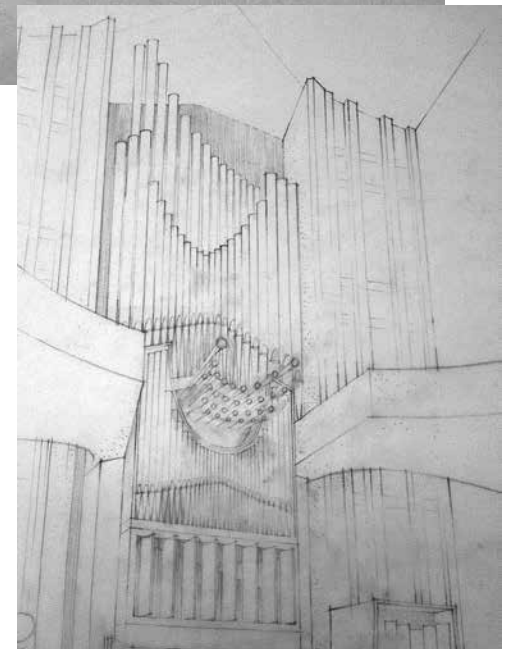
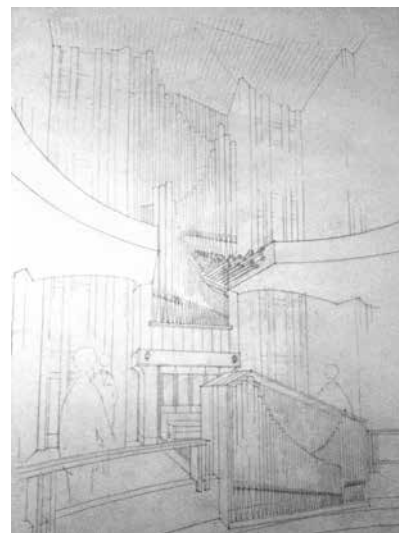
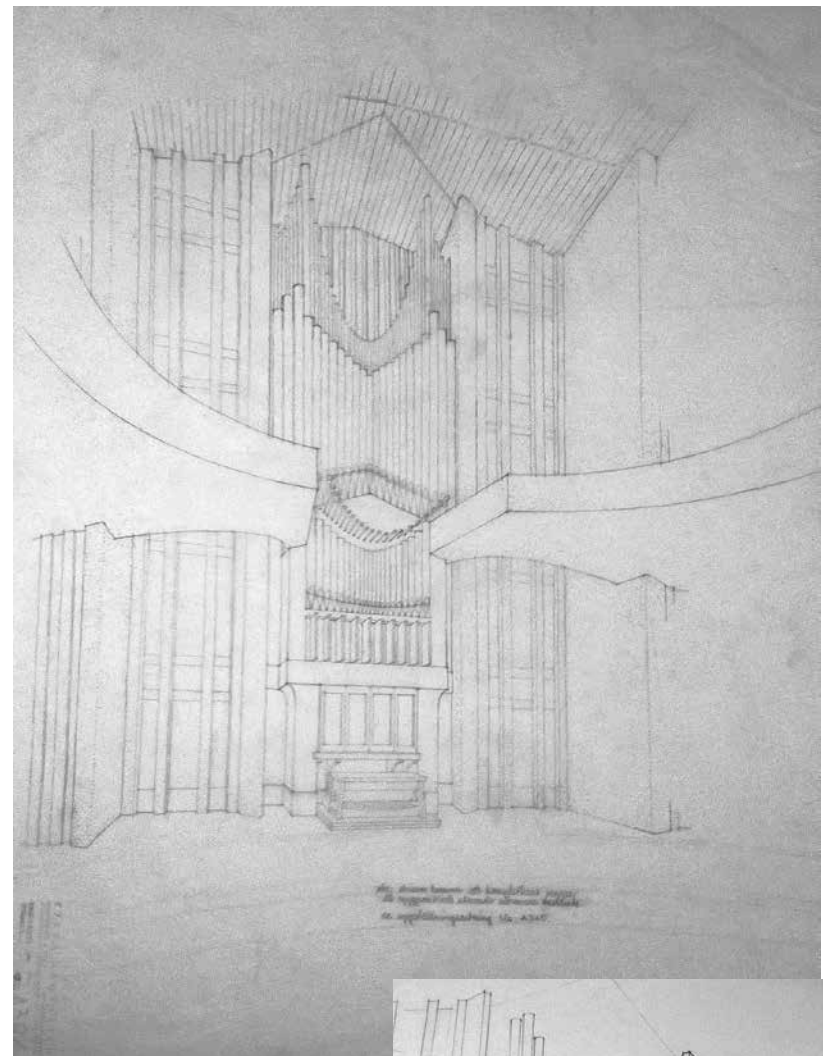
*En annan väg är
att stanna upp vid vägkanten
och med skriftställarens medel
plocka upp ränselns innehåll
göra våld på den arkitektoniska
verkligheten genom att pressa
in byggnaderna och deras
bakgrund i en skrift
där de kan granskas i fotografiska gestalter
ibland i större överensstämmelse
med ursprungliga intentioner,
nyförverkligade, reviderade
ibland i ohjälplig oförbättring
så kan tankegångarna
kring konceptionerna granskas
andra till varnagel
någon till glädje kanske
och själva till lärdom
förnyad kunskap
och ny kraft
förnygrad skaparkraft och forskarmöda
för fortsatt vandring*

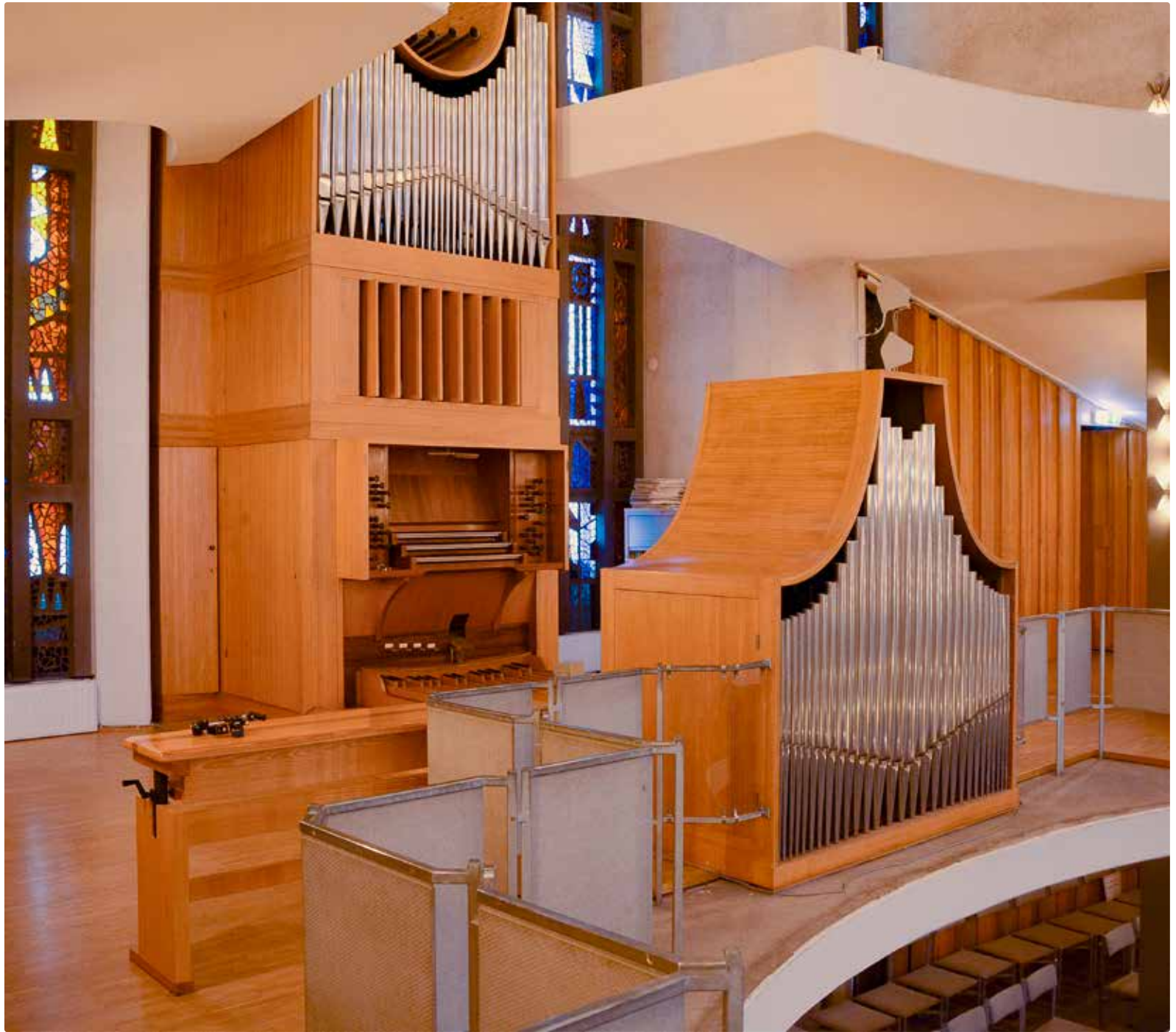
arkitekten”²

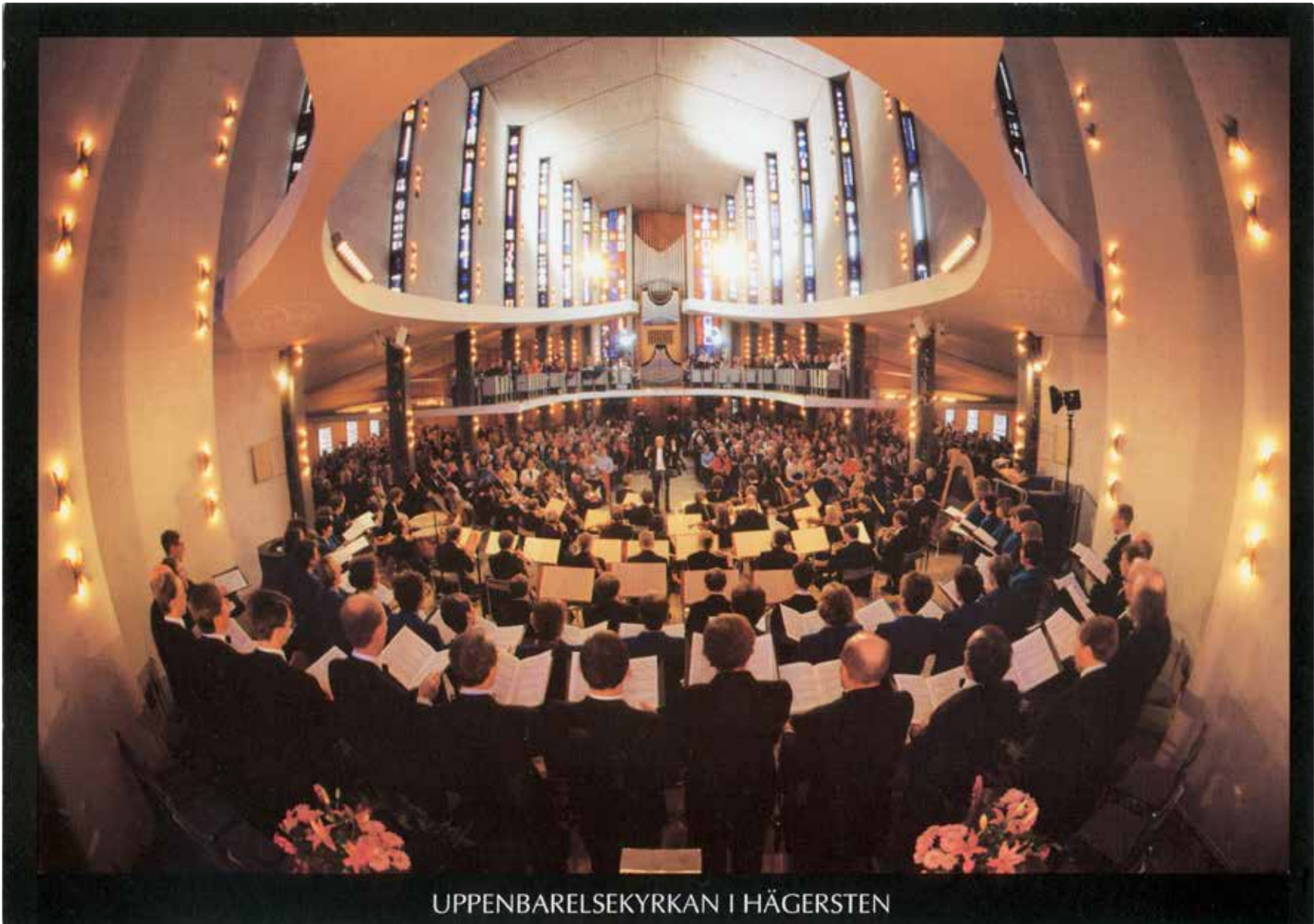
Hammarbergs orgel demonterades i januari 2022 och flyttades till Polen där den kommer att få ett fortsatt liv i kyrkomusikens tjänst.

Slutnoter

- 1 SSA Hägerstens Kyrkoarkiv O I a, vol. 12, 13
- 2 Björkman s. 68

UPPENBARELSEKYRKAN I HÄGERSTEN

Martin Blomquist och David Risberg.

Martin Blomquist och Cecilia von Heijne.

*Jeremy Carpenter, Carl-Fredrik Tohver,
Martin Blomquist och Michael Waldenby.*

Lilian Håkanson-Andrea, Cecilia von Heijne och Ann Wallström.

Martin Blomquist och Claes Wahlroth.

Under perioden då gamla orgeln revs och den nya byggdes hyrde församlingen en digital ersättningsorgel som var placerad till vänster i koret.

Ann Wallström, Margareta Larsson och Jessica Elevant.

Orgeln i församlingens mitt

Christofer Wilson, kyrkoherde

Hantverksskicklighet och gestaltsförmåga

Det finns intryck som inte riktigt låter sig inordnas i vårt vane-mässiga sätt att uppleva tillvaron. Föremål och platser som är så enastående att de även för den vane betraktaren står ut som något alldeles särskilt, hur många gånger man än ställs inför dem.

Uppenbarelskyrkan är en sådan plats. Detaljriktigheten, den konstnärliga höjden och omsorgen i utförandet gör att man aldrig riktigt slutar att hänföras av dess rum. Här finns vidare det djupa, de årsringar av böneliv, som församlingens liv har tillfört under åren. Även den som vistas här till vardags drabbas understundom av en slags andakt inför ljuset som skiftar, linjerna och rummet.

Nu har denna plats välsignats med en orgel av unik kvalitet. Generationer av kyrkobesökare kommer att få lyssna till denna orgel, ibland som huvudnumret i en konsert eller ett solostycke, ibland i en biroll, en grundklang till livets riter. Den kyrka, Uppenbarelskyrkan, som med tiden fått just kyrkomusiken som ett av sina främsta kännetecken, har nu fulländats för sitt syfte.

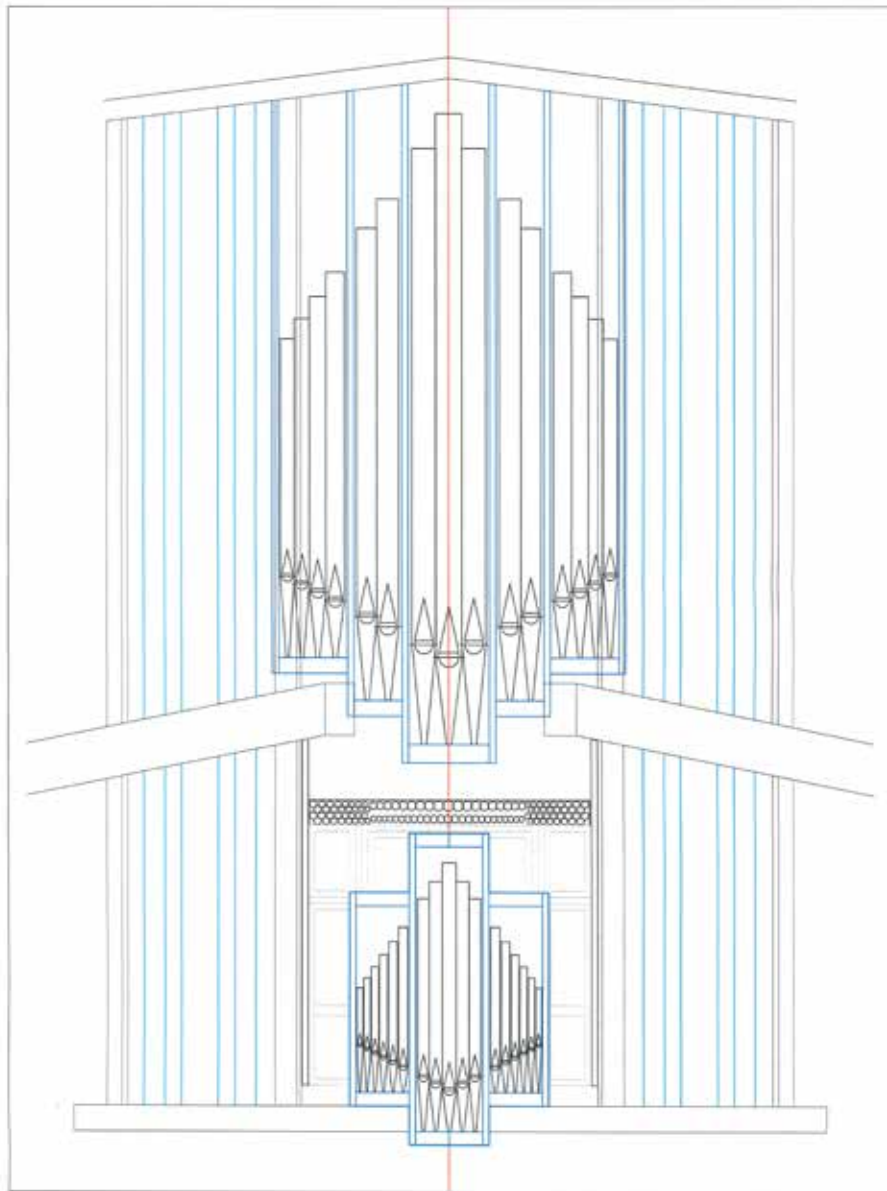
Men inte bara det akustiska rummet har förvandlats utan även det rumsliga. När besökaren panorerer rummet bakåt, bort från altaret och de magnifika glasmålningarna möts hon av

en ny uppenbarelse. Frukten av stor hantverksskicklighet och gestaltsförmåga. Jag ska erkänna att första gången jag fick se orgeln på sin plats drabbades jag nästan av svindel: ”Vad har vi gjort?”, tänkte jag. Åsynen av den största pipan som tornar upp sig som fören på ett slagskepp. Den var helt enkelt för väldig. Men så tog jag in helheten på nytt. Hur orgeln fångar upp rummets linjer, hur volymen bildar en slags motvikt till altarets och baldakinens majestät i främre delen av kyrkan. Jo, orgeln är lika djärv som kyrkorummet i sig. En skapelse så helt i linje med rummets övriga väldighet att det känns som att den materialiserats ur kyrkans idé. Johannes Olivengren, Uppenbarelskyrkans arkitekt, hade varit mer än nöjd.

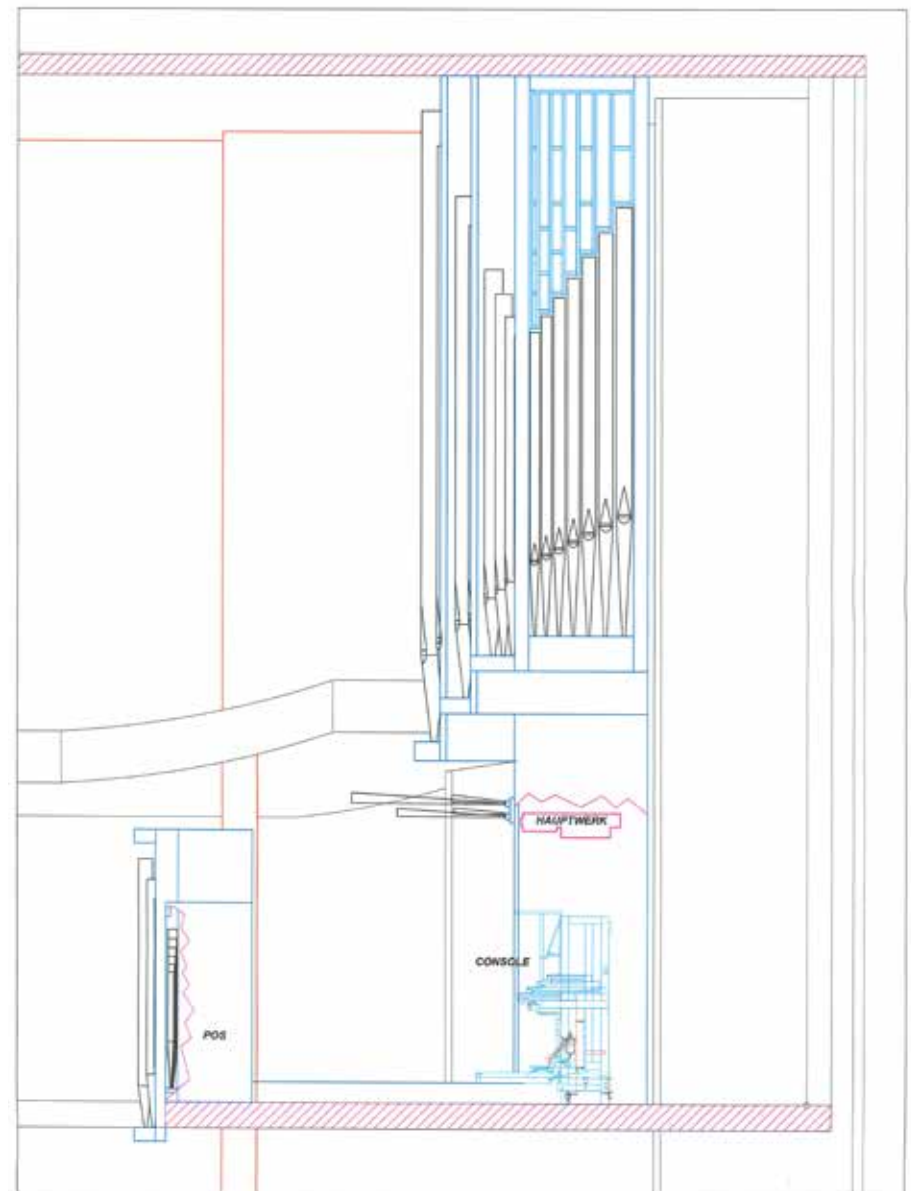
När jag skriver detta håller orgelbyggaren precis på att stämma in orgelns alla små funktioner. Vi har landat en lång resa. En snårig väg av beslut och avväganden. Skulle församlingen verkligen våga sig på ett så stort projekt? Kommer Uppenbarelskyrkan bestå som musikaliskt centrum? Hur kommer orgeln att te sig när den tar steget från ritning till verklighet? Ja, det har varit en enorm investering, men nu står den här: Vår nya Grenzorgel! Ett nytt kapitel i Uppenbarelskyrkans historia öppnar sig. Det rum som hänfört Stockholmare i sex decennier har nu fått en klang som är i paritet med dess utseende.

CLIENT: **Uppenbärskyrkan, Hågersten**
 PROJECT: **Uppenbärskyrkan, Hågersten**
 DRAWING: **FRONT VIEW**
 DESIGN: **Gerhard Gerning**
 COORD: **10/06/2018**
 DATE: **1/20**
 SCALE: **1/20**
 01

CLIENT: **Uppenbärskyrkan, Hågersten**
 PROJECT: **Uppenbärskyrkan, Hågersten**
 DRAWING: **SIDE VIEW**
 DESIGN: **Gerhard Gerning**
 COORD: **10/06/2018**
 DATE: **1/20**
 SCALE: **1/20**
 06

Projektets historia

Martin Blomquist

Mot en ny orgel

När jag tillträdde organisttjänsten i Uppenbarelskyrkan december 2007, stod det tämligen omgående klart för mig att något på sikt måste göras med kyrkans läktarorgel. Vissa reparationer hade utförts under åren och en ny trumpetstämma installerats i huvudverket. Med tiden hade orgeln dock blivit sliten och nedgången. Trakturen i huvudverket var sladdrig och repeterade dåligt, vid kopplade verk förekom dubbelslag. I bröstverket fastnade toner (vilket alltid var lika pinsamt vid t. ex. en konsert eller begravning). Läckage i luftlådorna orsakade olika susande läten och höga visslande toner, störande för alla som vistades i kyrkan.

Organistens arbetsmiljö var också allt annat än god: Spelbordet var placerat i ett lågt skåp vilket resulterade i att man för att se noterna fick sitta och spela med böjd rygg för att ögonen inte skulle hamna ovanför skåpets kant. Den dåliga sittställningen förstärktes av de lågt placerade manualerna. Notstället var så djupt placerat att det var svårt att läsa noterna och det gick inte att justera i varken höjd- eller djupled. Registerandragen satt spegelvänt mot vad som är brukligt, huvudverk och pedal var placerade på höger sida, vilket var opraktiskt och begränsade möjligheterna till snabba klangskiftningar. Koppel mellan pedal och bröstverket saknades. Vid stämning av orgelns rör-

verk var man först tvungen att pressa sig genom en trång, låg dörr (snarare lucka) för att sedan fortsätta uppför ett par höga, vingliga stegar (som saknade förankring) till de smala spänger bakom orgeln där man krypande på knä kunde stämma rörverk. Blindklav saknades också varför man behövde vara två personer för att kunna stämma orgeln på ett effektivt sätt.

Att spela på orgeln beskrevs av en gästande konsertorganist som ”att rida på en häst som hela tiden försöker kasta av en”.

Orgeln byggdes under orgelrörelsens sk ”kärnfas”, en period med stränga spartanska ideal inom orgelbyggeriet som reaktion mot romantiken. Det begränsade kraftigt dess användning och flexibilitet i ackompanjemang av körer, i förrättningsmusik och i repertoarspel. Orgeln beställdes och projekterades innan kyrkan var färdigbyggd, dess disposition inte var särskilt avpassad för rummet utan en skrivbordsprodukt av dåvarande kontrollant för orgelbygget. Med sin klang förmådde den inte fylla kyrkan och basregistret var underdimensionerat, (förödande i en lokal som i sig själv förstärker toner i diskantregistret).

I Uppenbarelskyrkans rika musikliv och förnämliga körverksamhet var orgeln en verklig stoppkloss och black om foten.

Johannes Olivegrens spektakulära kyrkorum med sina glas-målningar skulle ha mycket att vinna på att få en orgel som motsvarade dess arkitektoniska egenskaper och kvaliteter.

Det var dags för en ny orgel.

Processen

Här följer i stora drag en kortare, översiktlig kronologisk sammanfattning av kommande årens arbete och beslut.

2010 levererar orgelkonsult Göran Grahn sin rapport *"Utredning om huvudorgeln, dess historia och nuvarande status"*.

2011 bildas den första "orgelgruppen" som bereder ärendet vidare.

2012 På uppdrag av arbetsutskottet (AU) bjuder församlingen in Gerhard Grenzing att besöka kyrkan och utvärdera dess klangliga egenskaper och möjligheter. Grenzing inkommer med förslag på ny orgel.

2013 Projektet presenteras för AU.

2014 En orgelkommitté med förtroendevalda och tjänstemän tillsätts formellt av kyrkorådet med uppdraget att "ta fram ett förslag som varaktigt löser orgelfrågan för framtiden med hänsyn till musikaliska, arkitektoniska, akustiska och arbetsmiljömässiga aspekter." Kyrkorådet delegerar till ordförande, tjänstgörande organist och orgelsakkunniga att inleda underhandsdiskussioner med kulturvårdande myndigheter inför tillståndsansökan.

2015 Kyrkan besöks av representanter från Länsstyrelsen, som inte motsätter sig anskaffande av ny orgel till kyrkan. Inga glasfönster får skymmas och orgelns placering skall vara den samma. I sitt skriftliga svar skriver man att "Länsstyrelsen anser att de motiv som redovisats för att byta huvudorgeln i kyrkan är välgrundade. Länsstyrelsen bedömer vidare inte att den befintliga orgeln i sig har ett sådant kulturvärde att ett byte av orgel är omöjligt". Länsstyrelsen efterlyser dock en fördjupad studie och omarbetning av förslaget till orgelfasad.

Kyrkorådet beslutar att hos Länsstyrelsen ansöka om tillstånd att bygga ny orgel enligt Grenzings förslag och uppdrar åt orgelkommittén att fortsätta beredningen av det framtagna förslaget till ny orgel.

2016 Grenzing besöker Stockholm och presenterar sitt förslag till ny orgel för Kyrkorådet med bilder och en modell. Ansökan lämnas till Länsstyrelsen. Hittillsvarande orgelkommitté överlämnar samtliga handlingar till Kyrkorådet och upplöses. Kyrkorådet återremitterar ärendet till AU.

2017 En ny orgelkommitté, med delvis nya medlemmar, utses med uppdrag att ta fram tre olika anbud i enlighet med Svenska kyrkans riktlinjer kring affärsmässiga upphandlingar.

Frågan om ny orgel till Uppenbarelskyrkan är den största och mest polariserande frågan i kyrkovalet. Debattartiklar, insändare och inlägg på sociala medier behandlar orgelbygget i ett tämligen högt tonläge. Valdeltagandet blir stort. De nomineringsgrupper som är för en ny orgel får egen majoritet i kyrkovalet.

2018/2019 genomför den nya orgelkommittén en anbudsprocess i enlighet med Svenska kyrkans riktlinjer om affärs- mässiga upphandlingar och behandlar tre anbud från olika orgelbyggare, bland annat Grenzing. För vidare process kring de inkomna anbuden och den vidare processen med att förbereda ett förslag utses en mindre arbetsgrupp av förtroendevalda och tjänstemän. En av anbudslämnarna inkommer under tiden med ett nytt anbud där priset höjts betydligt och leveransdatum skjuts fram flera år. Arbetsgruppen väljer efter detta att gå vidare med de två övriga anbuden.

2019 Arbetsgruppen genomför två studiebesök till kyrkor där orgelbyggarna nyligen byggt orglar och förordar efter detta det anbud som Gerhard Grenzing lämnat för Uppenbarelskyrkan.

2020 Den första januari beslutar Kyrkofullmäktige efter en lång debatt att uppdra åt Gerhard Grenzing att bygga ny orgel i Uppenbarelskyrkan.

Besök till Katedralen i Bryssel

Ett av studiebesöken gick i juni 2019 till Bryssels katedral. Arbetsgruppen skulle på plats studera den orgel som Gerhard Grenzing byggt där. Intrycket från besöket var mycket positivt och givande. I sin reseberättelse skriver en av församlingens musiker, Boel Dirke följande:

”Vi fick träffa orgelbyggaren Gerhard Grenzing, som mötte upp på plats, och fick chans att höra den orgel han byggt i katedralen i Bryssel och även själva provspela instrumentet. Den mäktiga katedralen gjorde starkt intryck redan från utsidan, och när vi sedan kom in och tog in hur orgeln liksom svävade längs ena långsidan blev vi väldigt tagna. Stram och vacker i sin utformning har den byggts på en till synes omöjlig plats. Organist Xavier Deprez hade förberett ett ambitiöst konsertprogram för vårt besök, som visade en fantastisk klangskönhet i repertoar från 1600-tal till 1900-tal. Orgeln klingar utsökt och har dynamik att fylla katedralen fullsatt såväl som med ett mindre publikantal. Vi fick sedan möjlighet att ta oss upp till orgeln via vindlande trappor och smala lejdare högt upp, hur man tekniskt löst detta bygge är verkligen imponerande! Orgeln visade sig som väntat vara fantastisk även att spela, lättspelad och precis i anslaget, logiskt och vackert utformad. Klanger kompletterar och kontrasterar. Organist Deprez, som varit med vid bygget 2000, är mycket stolt och nöjd med sin orgel, och det magnifika instrumentet fungerar efter 20 år precis lika bra som nytt.”

Arbetsgruppens samfälliga omdöme efter besöket var att

"Gerhard Grenzing med sitt team skulle vara mest lämpad att bygga en ny orgel i Uppenbarelskyrkan, här finns möjligheten att lyfta upplevelsen av vårt vackra kyrkorum till en ny nivå, inte bara musikaliskt utan även estetiskt".

Orgelsakkunnig Göran Grahn skriver i sitt utlåtande bland annat

"När man studerar förslagen till ny orgel i Hägersten bedömer jag att Grenzings förslag är överlägset i tekniskt hänseende med sin enkelhet och innovation, såväl som elegans i detaljerna och fasadutformningen. Lösningen för åtkomst vid stämning av rörverken, särskilt de horisontella i fasaden är mycket bra. Layouten inuti orgeln präglas av enkelhet och god arbetsmiljö i åtkomst för service av tekniska detaljer och stämning av rörverken. En annan fördel med Grenzing är att han har resurser att bygga upp hela orgeln och göra den spelbar i verkstaden så att eventuella barnsjukdomar kan åtgärdas redan där och eventuella ytterligare önskemål om detaljer kan lösas innan orgeln monteras upp i kyrkan. Om man klarar av att hissa upp en hel orgel i triforiet i Brysselkatedralen med komplicerade hållfasthetsberäkningar i fästbalkar m.m. så är nog Hägerstensprojektet tämligen enkelt i jämförelse. Även om man kanske tycker att priset är högt skall man ha klart för sig att det handlar om konsthantverk som håller i hundratals år och som förhöjer upplevelsen av det fantastiska kyrkorummet för många generationer framåt. Oftast är dessa värden omöjliga att mäta i pengar och jämföra mellan förslag på papperet, man måste lita på de intryck man har fått av ett instrument. Mitt intryck är att orgeln i katedralen i Bryssel är i en klass för sig tekniskt, klangligt, estetiskt och innovativt. När man studerar Grenzings förslag för Uppenbarelskyrkan finner man samma nivå på genomtänkthet och estetik och förmågan att skapa ett förstklassigt instrument i en svår och känslig miljö".

Gerhard Grenzing och Boel Dirke lyssnar på orgeln.

*Tita Bergquist och Martin Blomquist
vid orgeln i Bryssels katedral.*

ORGELMARATHON "ORGELNS SISTA SUCK"

Församlingen bjuder på fika hela dagen

12.00 MARIA WILSSON
12.30 GÖRAN GRAHN
13.00 LARS ANDERSSON
13.30 FREDRIK ZANDER
14.00 BOEL DIRKE
14.30 NILS LARSSON
15.00 OLOF ANDERSSON
15.30 JÖRGEN LINDSTRÖM
16.00 KARIN KRIGSMAN-JÄRNSKOOG
16.30 OSCAR RUTBERG
17.00 HELENA HOLMLUND
17.30 KEVIN LEMBKE
18.00 LINNÉA SIRBORN
18.30 SEBASTIAN JOHANSSON
19.00 LUDVIG NILSSON,
MICHAEL WALDENBY, MARTIN BLOMQUIST

LÖRDAG 18 DECEMBER 2021 UPPENBARELSEKYRKAN
BEGRÄNSAT ANTAL PLATSER MAXANTAL GÄLLER

UPPENBARELSEKYRKAN
BÄCKVÄGEN 34
08-6853000
SVENSKAKYRKAN.SE/HAGERSTEN

Svenska kyrkan
HÄGERSTEN

Olof Anderssons fätölj.

*Karin Krigsman spelar under Orgelmarathon.
Organisterna projicerades på duk och
var synliga för alla i kyrkorummet.*

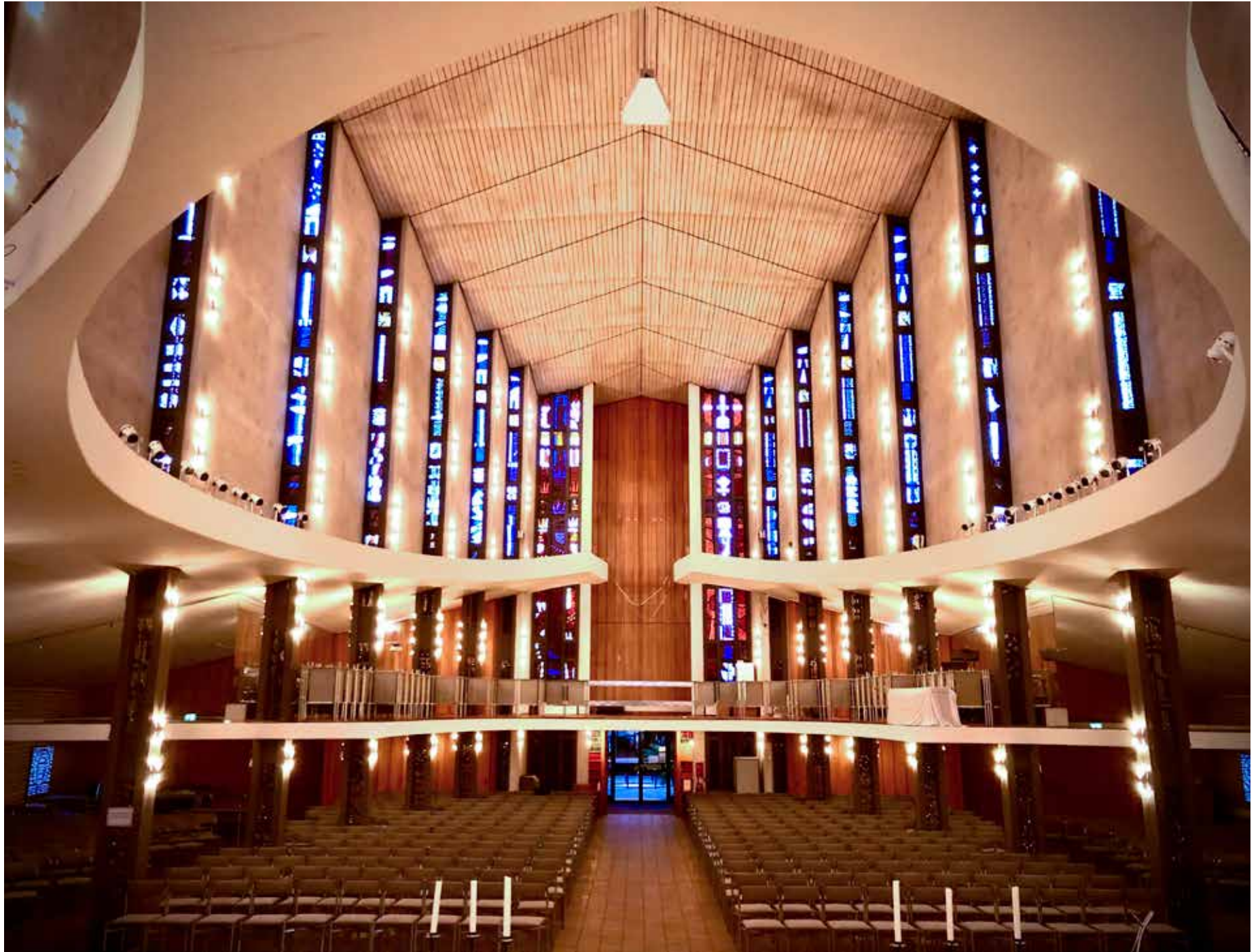
Den gamla orgeln monteras ned

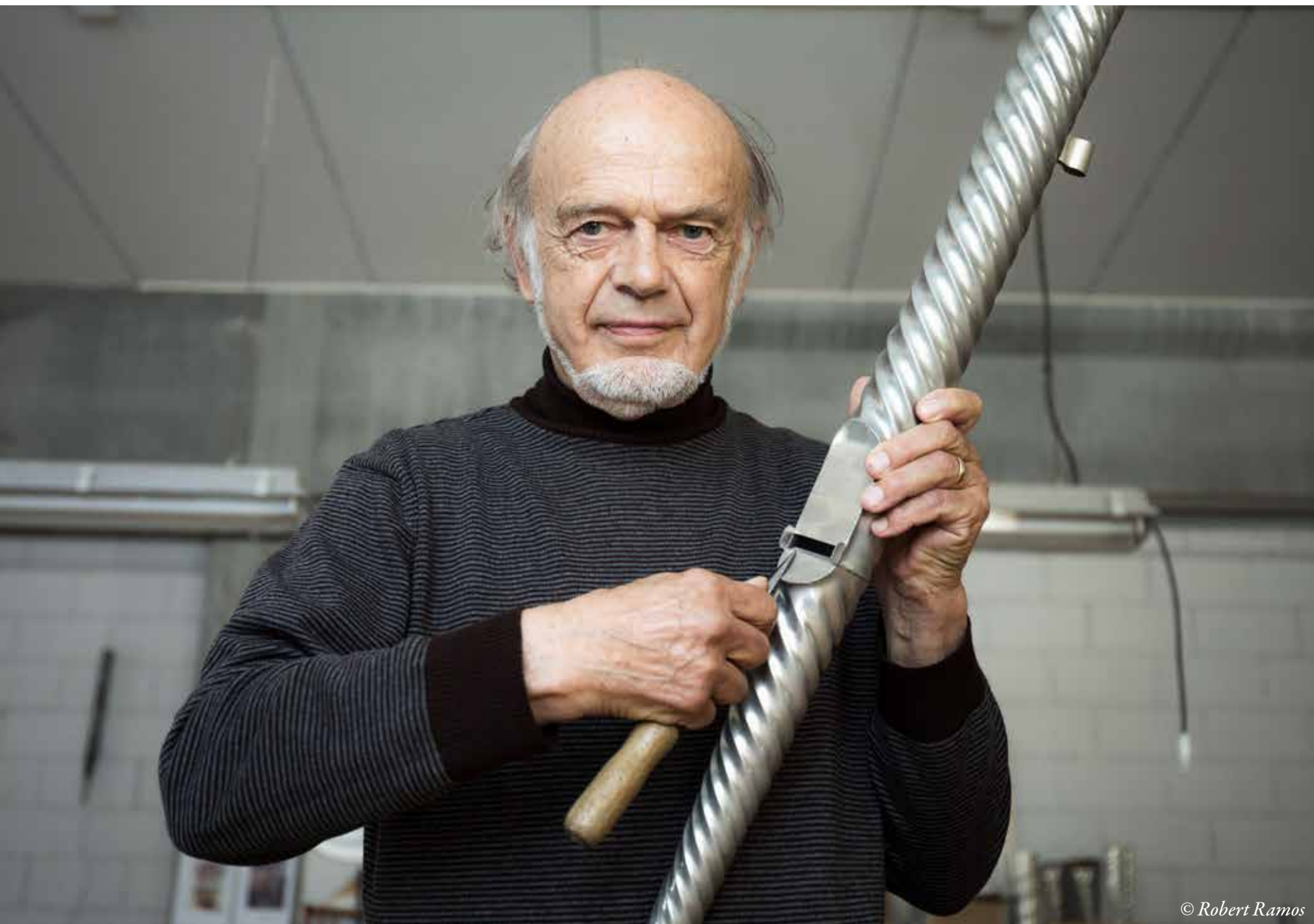
Martin Blomquist

I samband med firandet av Uppenbarelsekyrkans 60-års jubileum i december 2021 avtackades Hammarberg-orgeln med ett orgelmarathon. Sista gången orgeln användes var i högmässan den nionde januari 2022. Under några hektiska dagar i januari monterades orgeln ner av Instrumente Ladach och fraktades till Polen, där den efter renovering kommer att leva vidare.

© Robert Ramos

Eine Orgel aus Barcelona für Schweden

Natalie und Gerhard Grenzing

Am Anfang war die Stille.

Wir lieben die Stille und die Ausstrahlung die uns die Uppenbarelskyrkan von Hägersten mit ihren harmonischen Kurven und ihrem lichtdurchflutetem, von farbigen Fenstern getöntem sakralem Raum beim ersten Betreten vermittelte.

Wir ließen diese prägnante Ausstrahlung auf uns einwirken, um eine Orgel für diese Kirche entwerfen zu können.

Dafür werden langsam Gedanken wach, Fragen tauchen auf und bitten um erste verantwortungsvolle Stellungnahme: was benötigt die Gemeinde für ihre sakralen Handlungen, welche Vorstellungen hat der Organist, wofür wird die Orgel gebraucht, welche Gedanken wurden uns vom Sachverständigen vermittelt – wie kann der Prospekt in seiner Größe und Proportionen dem Raum angepasst sein? Welches Verständnis oder Einschränkungen dürfen wir vom Architekten erwarten? Wir untersuchen unseren langjährigen Erfahrungen und versuchen Antworten zu finden auf weitere Fragen wie: Was würden die großen Meister aus vergangenen Zeiten deren Werke wir kennen und lieben sich für diesen Raum, für diese Gemeinde vorstellen, was wird für unsere heutige Zeit benötigt, wie können wir zukünftigen Ansprüchen genügen?

Wir untersuchen alternative Standorte, führen erste Akustik-Tests durch, nehmen Masse ab, ... und

Langsam, ganz langsam werden in unserem innerlichen Ohr die ersten Klänge wach.

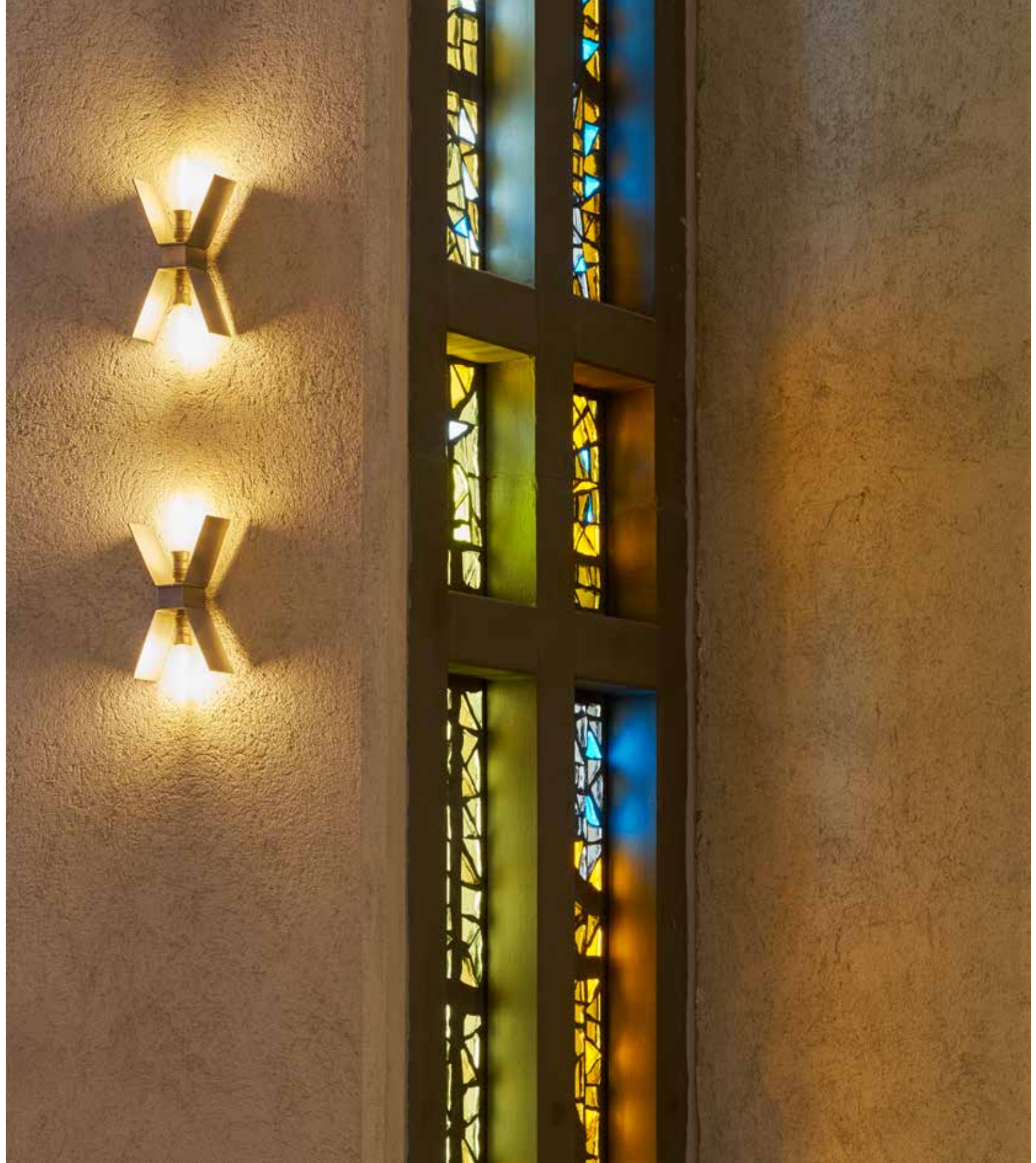
In unserer Werkstatt angekommen vermitteln wir unseren kreativen Mitarbeitern Eindrücke und Informationen. Spontan entsteht ein Brainstorming. Der Zeichner projiziert erste Skizzen, der Intonateur fragt nach der Akustik, erstellt eine provisorische Disposition oder kommentiert die vom Kunden vorgestellte Version.

Der Gedankenfluss wird zu einem breiten Strom, der in kreativer Zusammenarbeit aller in der Erschaffung eines individuellen Kunstwerks mündet.

Gedanken von Gerhard Grenzing

Die Orgel ist ein besonderes Musikinstrument, welches sich, im Gegensatz zu anderen Instrumenten, ständig verändert. Nicht dass sie sich ihrer Zeit anpasst, sondern wie andere Kunstwerke unterliegt sie dem Zeitgeist, sie wird ganz natürlich zum Spiegel ihrer Zeit.

Was kann somit eine neue Orgel bedeuten?

Oft orientieren wir Orgelbauer uns an Werken alter Meister. Zu unseren Vorbildern gehören zum Beispiel Aristide Cavaillé-Coll (1811–1899), dessen Dynastie in Barcelona gegründet wurde.

Möglicherweise hat er wichtige Anstöße vom königlichen Hoforgelbauer Jordi Bosch (Palma de Mallorca 1739– Madrid 1800) in seiner innovativen Palast-Orgel von 1778 in Madrid erhalten.

Wir lassen uns durch diese Vorbilder zu Forschung und Neuentwicklungen anregen und versuchen, die vielen erlebten Eindrücke in einer Art Symbiose in eine uns eigene Sprache des Orgelbaus zu integrieren.

Stätte unseres Wirkens ist die inspirierende Orgelstadt Barcelona. In der Tat ist Katalonien seit dem 15. Jahrhundert ein Treffpunkt, eine Art Schmelztiegel deutscher, flämischer, französischer, Schweizer und italienischer Orgelbauer gewesen, die zusammen mit einheimischen Meistern im gegenseitig befruchtenden Spannungsfeld den dortigen Orgelbau zu europäischen Höhepunkten gebracht haben.

Als Erbauer der neuen Orgel für Hägersten hatten wir, vielleicht mehr als andere Orgelbauer, Gelegenheit in oft unverfälschten alten Instrumenten aus dem 16. Jh. bis 19. Jh. deutscher, portugiesischer, französischer und spanischer Provenienz zu arbeiten, ja intensiv mit ihnen zusammenzuleben. Dies bedeutet eine Bereicherung, Erfahrungsschätze anzusammeln, diese dankbar an die Mitarbeiter weiterzugeben und mit ihnen die Kunst der alten Meister bei neuen Aufgaben forschend weiterzuentwickeln.

Die ernsthafte in sich geschlossene Klangkraft der deutschen Orgel, die Spritzigkeit und der Charme der französischen, den markanten Charakter der spanischen und vor allem ihre Farbigkeit dürfen Einzug in dies Klangkonzept halten, damit die klangliche Vielfalt bereichert werden kann und die von uns angestrebte vielseitige Ausdrucksmöglichkeit unter Beibehaltung des eigenen Charakters ermöglicht wird. Im Bewusstsein, dass der Klang einer Orgel der landeseigenen Sprache entspricht und so besser aufgenommen und integriert wird haben wir den persönlichen, farbigen Vokalen der schwedischen Sprache gelauscht und versucht sie in unserem Werkausgedrücken. Ebenfalls haben wir historische schwedische Orgeln untersucht, um ihre technischen und klanglichen Möglichkeiten zu verstehen.

Aus seiner Heimatstadt Hamburg erinnert Gerhard Grenzing die ersten klanglichen Erfahrungen mit norddeutschen Meistern wie Arp Schnitger- auch diese erhielten ihre klangliche Aussprache in unserer neuen Orgel.

Gerhard Grenzing und seine Crew können auf Jahrzehnte von Erfahrungen in weiteren Denkmals- Orgeln während deren Restaurierung zurückblicken, dazu gehören ebenfalls französische barocke wie romantische Orgeln.

Zum ersten Mal durften wir in einer skandinavischen Orgel eine vollständige iberische Zungenbatterie erstellen. Ihre energiegeladene Wirkung sollte ihre Anwendung mit Diskretion finden.

Ganz besonderen Erfahrungsbereich vermittelt uns unsere eigene Forschung für Klang, Wind und Traktur, die für unsere Orgel in Hägersten eine feinfühligere direkte Mechanik der Tasten erbrachte.

Dies alles haben wir als eine der vielen Aufgaben für unsere neue Orgel in Hägersten für die Uppenbarelskyrkan angesehen. Wir hoffen, dass sie erfüllt wurden, vielleicht werden sie sogar eines Tages als Bereicherung der schwedischen und europäischen Orgelkultur anerkannt.

Als Erbauer dieses neuen Instrumentes möchten wir allen danken, die unserer Werkstatt ihr Vertrauen gaben. Von anfänglichen Ideen der Organisten und Berater über die präzisen Zeichnungen, von deren Ausführung durch professionelle Hände bis zum klanglichen Abschluss haben viele Personen unter der Leitung von Orgelbaumeister Andreas Fuchs ihren Beitrag geleistet. Ihnen allen, den verantwortlichen Pfarrern und Pfarrerinnen, ihrem Sachverständigen Göran Grahn, ihrem Organisten Martin Blomquist und ganz besonders unseren Mitarbeitern, sagen wir hiermit unseren herzlichen Dank.

En orgel från Barcelona för Sverige

Natalie och Gerhard Grenzing,
översättning Göran Grahm

I början var stillheten.

Vi älskar stillheten och utstrålningen som Uppenbarelsekyrkan i Hägersten vid vårt första besök förmedlade med sitt sakrala rum med harmoniska kurvor genomflödat av ljus från sina färgrika fönster.

Vi har låtit oss inspireras av denna unika utstrålning för att kunna gestalta en orgel för detta kyrkorum.

För detta vaknar så sakta tankarna, frågor dyker upp och efterlyser sina första ansvarsfulla svar och funderingar: Vad behöver församlingen för sina kyrkliga handlingar, vad föreställer sig organisten, vad kommer orgeln att användas till, vilka tankar förmedlar den sakkunnige till oss – hur kan fasaden i sin storlek och sina proportioner anpassas till rummet? Vilken förståelse eller inskränkningar utifrån arkitektens visioner har vi ta hänsyn till? Vi söker bland våra mångåriga erfarenheter och försöker finna svar på vidare frågor såsom: Vad skulle de stora mästarna från förgångna tider, vilkas verk vi känner och älskar, föreställa sig för detta rum och för denna församling, vad är nödvändigt för vår tid, hur kan vi möta framtida krav?

Vi undersöker alternativa placeringar, genomför första akustikprov, gör uppmätningar, ... och

Långsamt, riktigt långsamt vaknar de första klangerna i vårt inre öra.

Tillbaka i vår verkstad förmedlar vi våra intryck och information till våra medarbetare. Spontant uppstår en brainstorming. Ritaren projekterar första skisser, intonatören frågar om akustiken, upprättar en provisorisk disposition eller kommenterar den vision som presenterats av kunden.

Tankeflödet blir till en bred ström som utmynnar i ett kreativt samarbete av alla i framställandet av individuellt konstverk.

Tankar från Gerhard Grenzing

Orgeln är ett speciellt musikinstrument som, i motsats till andra instrument, ständigt förändrar sig. Inte så att det anpassar sig till sin tid, utan såsom andra konstverk lägger den under sig tidsandan, den blir naturligt en spegel av sin tid.

Vad kan med detta en ny orgel betyda?

Ofta orienterar vi orgelbyggare oss mot verk av äldre mästare. Till våra förebilder hör till exempel Aristide Cavaillé-Coll (1811–1899), vilkens dynasti härstammade från Barcelona.

Möjligtvis har han fått viktiga intryck från den kungliga hovorgelbyggaren Jordi Bosch (Palma de Mallorca 1739- Madrid 1800) i dennes innovativa slottsortgel från 1778 i Madrid.

Vi låter oss inspireras genom dessa förebilder till forskning och utveckling och försöker integrera våra många upplevda intryck till vårt eget språk i orgelbyggeriet.

Platsen för vår verksamhet är den inspirerande orgelstaden Barcelona. Sedan 1400-talet har Katalonien varit en träffpunkt, en slags smältdegel av tyska, flamländska, franska, schweiziska och italienska orgelbyggare som tillsammans med lokala mästare har verkat i ett fruktbart spänningsfält och bringat orgelbygget där till europeiska höjdpunkter.

Som byggare av den nya orgeln för Hägersten har vi, kanske mer än andra orgelbyggare, haft tillfälle att arbeta och leva tillsammans med ofta intakta gamla instrument från 1500- till 1800-talet med proveniens av tyska, protugisiska, franska och spanska orgelbyggare. Detta innebär ett samlande av berikande erfarenhetsskatter som tacksamt kan förmedlas till våra medarbetare. Med dem kan vi forskande vidareutveckla de gamla mästarnas konst vid nya uppdrag.

Den intensiva och slutna klangkraften hos den tyska orgeln, esprin och charmen hos den franska, den markanta karaktären hos den spanska, och särskilt dess färgstyrka låter vi tas in i klangkonceptet så att den klangliga mångsidigheten kan berikas. De av oss eftersträlvade mångsidiga uttrycksmöjligheterna med behållande av en egen karaktär kan uppnås. I medvetandet om att en orgels klang återspeglar ett lands språk och att den då blir bättre mottagen och integrerad har vi lyssnat på de färgrika

vokalerna i det svenska språket och försökt uttrycka dessa i vårt verk. Likaså har vi undersökt historiska svenska orglar för att förstå deras tekniska och klangliga möjligheter.

Från sin hemstad Hamburg minns Gerhard Grenzing sina första klangliga intryck från nordtyska mästare som Arp Schnitger, och dessa har fått sitt klangliga uttryck i vår nya orgel.

Gerhard Grenzing och hans manskap kan blicka tillbaka på årtionden av erfarenhet av många historiska orglar och deras restaurering. Därtill hör såväl franska barockorglar som romantiska instrument.

För första gången får vi leverera ett fullständigt iberiskt trumpetbatteri i en skandinavisk orgel. Dess energifulla verkan i rummet bör dock användas med urval och diskretion.

Ett särskilt erfarenhetsområde förmedlar oss vår egen forskning om klang luftförsörjning och traktur har fört oss fram till en finkänslig direkt spelmekanik i vår orgel i Hägersten.

Allt detta har vi beaktat som en av de många utmaningarna för vår nya orgel i Hägersten. Vi hoppas att de har uppfyllts, kanske kan detta en dag erkännas som ett berikande av svensk och europeisk orgelkultur.

Såsom byggare av detta nya instrument vill vi tacka alla som gav förtroendet till vår verkstad. Från tidiga tankar från organist och rådgivare över detaljerade ritningar, från vilka utförandet av professionella händer till klangligt avslut har många personer under ledning av orgelbyggmästare Andreas Fuchs gett sitt bidrag. Till er alla, ansvariga präster, er sakkunnige Göran Grahn, er organist Martin Blomquist, och särskilt våra medarbetare framför vi härmed vårt hjärtliga tack.

Gerhard Grenzing

Gerhard Grenzing trained organ building with Rudolf von Beckerath in his hometown Hamburg for five years.

Enlarging his knowledge, he worked with several European organbuilders.

Since 1967, he has restored historic organs in Majorca, attracted by the charm of these instruments and their strong personality.

In 1972, he set up his own workshop in El Papiol, near Barcelona.

Through proper and continuous research and development, as well as an inspiring communication with well-known organists, he achieves a proper innovative style not only for the restoring but also for the new organ building. This style is known and loved in many countries.

A new workshop was built in 2000 offering enough space for an own restoration section, a 17 m high hall where even 4–5 manuals organs can be assembled, a pipe workshop, as well as a generous storeroom.

During the last years important organs were created:

All exposed instruments have 4-manuals: the Cathedrals in Brussel, Madrid, Sao Paulo and Seville, as well as in the concert hall of Niigata (Japan). An innovative organ for “Maison de la Radio France in Paris”, and for Iserlohn (Germany) among others.

Recently Grenzing and crew achieved in the workshop a new 86-stops organ for the Cathedral of Prague.

Important organ restauration has been achieved: Kiruna Kyrka Beckerath organ, the Cathedral of Bogota (both with 4 manuals) and the twin organs of Mexico cathedral from 1745.

Around 245 new and restored organs have left his workshop, to sound in many countries in the world. Small as big instruments reflect the diversity of the aspired goal from Grenzing: a poetic and free palette of sounds, a sensible system of tracker and wind, the fusing of tradition and innovation, in technical, aesthetic, and sound aspects.

Since 2019 Gerhard Grenzing gradually entrusts his daughter Natalie and Organbuilder master Andreas Fuchs the management and responsibility for the workshop. His more than 60 years of experience are always welcome and available.

For more information: www.grenzing.com

El Papiol (Barcelona) 2022

Natalie Grenzing, Gerhard Grenzing

Gerhard Grenzing

Gerhard Grenzing studerade orgelbyggeri hos Rudolf von Beckerath i sin hemstad Hamburg i fem år.

För att vidga sin kunskap har han arbetat med ett flertal europeiska orgelbyggare.

Från 1967 restaurerade han historiska orglar på Mallorca där han blev mycket inspirerad av charmen hos dessa instrument och deras starka personlighet.

1972 startade han sin egen verkstad i El Papiol i närheten av Barcelona.

Genom genuin och löpande forskning och utveckling och inspirerande kommunikation med välkända organister har han skapat en speciellt innovativ stil, inte bara för restaureringar, men också inom byggandet av nya orglar. Denna stil är känd och uppskattad i många länder.

En ny verkstad byggdes år 2000 där det finns tillräckligt utrymme för en särskild restaureringsavdelning, en 17 meter hög monteringshall där även 4–5-manualiga orglar kan byggas upp. Det finns även en pipverkstad och ett väl tilltaget förrådsrum.

Under de senaste åren skapades viktiga orglar:

Alla följande instrument har 4 manualer: Katedralerna i Bryssel, Madrid, Sao Paulo och Sevilla, och även i konsertsalen i Nigata (Japan). En innovativ orgel byggdes för "Maison de la Radio France" i Paris, och för Iserlohn (Tyskland) bland andra.

Nyligen byggde Grenzing och hans manskap i verkstaden en ny 86-stämmig orgel för St. Vitas-katedralen i Prag.

Viktiga orgelrestaureringsprojekt har genomförts: Kiruna kyrka, orgeln byggd av Beckerath, katedralen i Bogota (båda med 4 manualer) och tvillingorglarna i katedralen i Mexico City från 1745.

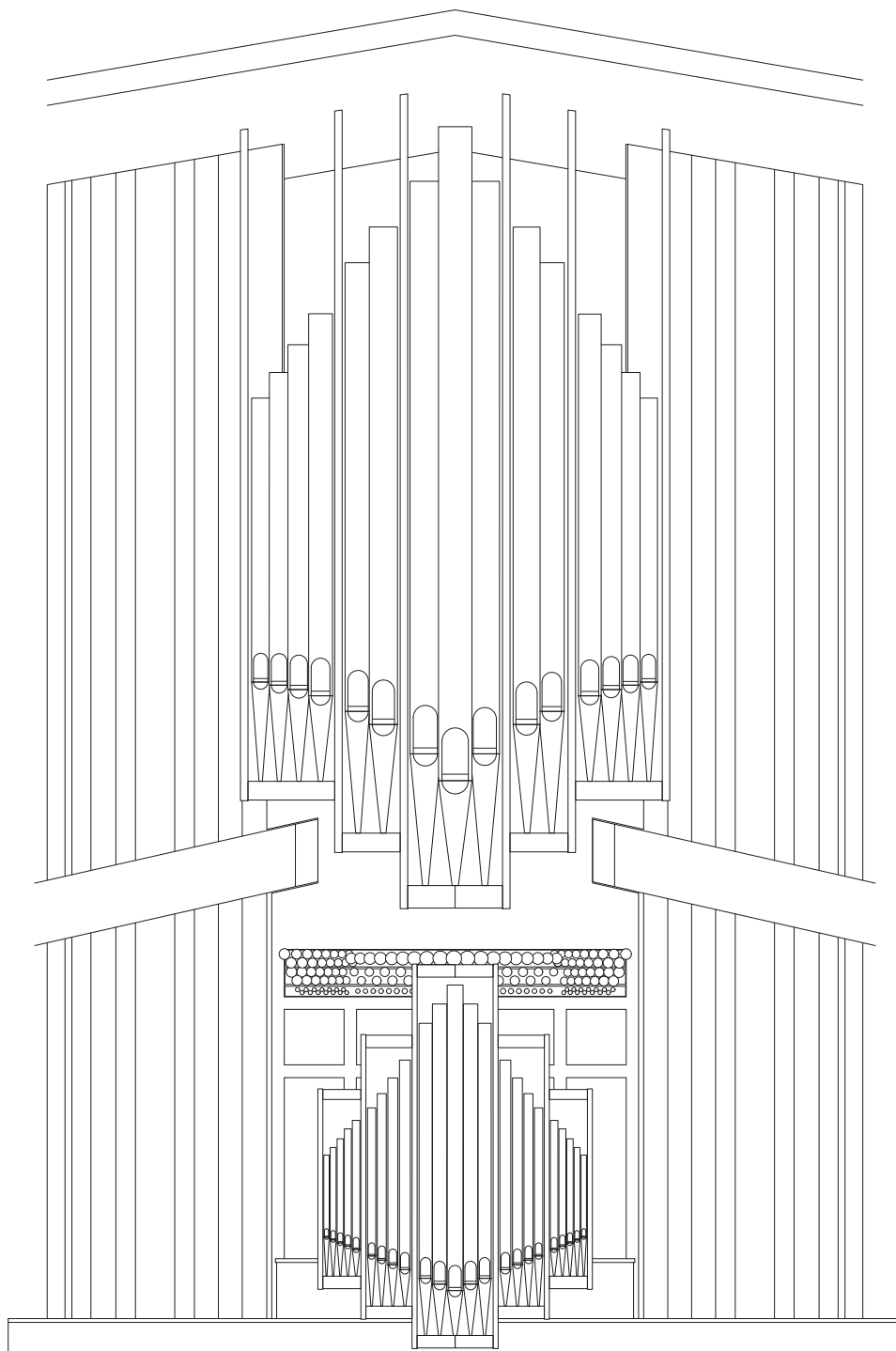
Runt 245 nya och restaurerade orglar har lämnat hans verkstad för att klinga i många länder i världen. Såväl små som stora instrument speglar den mångfald som är ett eftersträvat mål hos Grenzing: en poetisk och avspänd palett av klanger, ett sensibelt system av mekanik och luftförsörjning, en fusion av tradition och innovation ur tekniska, estetiska och klangliga aspekter.

Sedan 2019 har Gerhard Grenzing gradvis överlåtit ledandet av verkstaden och ansvaret till sin dotter Natalie och orgelbyggmästare Andreas Fuchs. Hans mer än 60 år av erfarenhet är dock alltid välkommen och tillgänglig i verksamheten.

För mer information: www.grenzing.com

El Papiol (Barcelona) 2022

Natalie Grenzing, Gerhard Grenzing
översättning: Göran Grahm

The Organ Design

Jordi Andújar, in-house designer for Grenzing SA

Jordi Andújar

Our instrument is totally integrated into the room, giving the room a feeling of lightness and, more importantly and at the same time, ensuring the instrument a beautiful sound.

Integration within the room

The upper part of the case consists of two towers with 16' pipes starting from C1 on the Prinzipal 16' in the middle tower (6 m high). This tower marks the center of the nave. The lower part, in the Choir Organ, is a second tower with a C1 on the Prinzipal 8'. This way we see the typical composition of other great instruments, reaching a height of both towers together of more than 10m. For a finishing touch, the en chamade pipes are placed in the lower part of the middle tower. This will form a nexus between the upper case and the Choir Organ and will also add a third horizontal dimension.

Every part in the organ is respectful of the existing architectonic elements. We can discern the structures' original forms.

Light is a crucial element here as well. Whenever we design an organ, there are two factors that stand out above all others: shiny surfaces (light) and matted or opaque surfaces. The shinier surfaces are usually those where the pipes are reflected while

softer tones are present in the woodwork such as the case. With this in mind, we put the pipes along the facades on each side, so they would reflect the multi-colored light from the stained glass on both sides of the organ.

Esthetic lightness

In spite of the case's imposing size, we tried to achieve a sense of lightness, tried to give a feeling of floating in the air, without actually touching other architectural elements anywhere. This also gives you the impression of moving forward into the room. The facade modules consist of two narrow overlapping towers. This creates a light and airy, but at the same time, elegant effect of the whole. To further accentuate this effect, the jambs on the case are narrow (as are the side window framings) and these rises ever so gracefully to the ceiling and finally seem to become part of it.

The organ has one large case (HW, PED, SW, SL) and an extended balcony for the RP. Every part of the instrument is designed to enhance and balance the other parts.

The design is contemporary. The organ pipes themselves are part of the decoration. In this instrument you didn't strive for compliance with strict historical principals nor did we to over-

load the instrument with too many decorative resources. The organ's design is austere, and the dimensions of each module and their relationship one to the other create their own architectural language in such an interesting space.

The facade pipes are all sounding pipes, with just the right length; the foot height we decided upon is used to generate a progressive harmony, which is interrelated to all the façade pipes (as well as those on the side).

The lower part of the main case houses the console, and above that, the en chamade pipes.

The en chamade pipes are prominently displayed, because of their greater visibility its sound is unobstructed and can clearly be heard in its full splendor in all the church. They recreate a Trompeta Batalla so typical of organs on the Iberian Peninsula.

On the upper part of the two towers is a free space between the facade pipes and the ceiling. Here we introduced a rather big, gilded turning Zimbel Star.

The technical distribution

The organ is made up of the following parts:

The Choir Organ, right in front of the balcony and forms an integral part of railing which winds down in front of the wrought iron balconies and jutting out between the two neighboring towers. Inside the case there is a windchest with its pipes. This is the ideal position to highlight the stops this division requires.

The HW and the SL are located just behind the en chamade pipes. This placement puts these two divisions on the front line, right behind the façade pipes, perfect for the role they play within the instrument as a whole.

The Pedal soundboard is located right behind the HW. This is the best place to put the large 16' pedal pipes, some of which are attached to the back wall. The position of the HW and Ped wind-chests creates a space between them where the footbridges go to have access to the HW, the PED and the SW on the upper level.

The SW on the upper level, above the HW and PED, close to the façade pipes and with ample free space above those allows the sound of this division to be easily heard throughout the church.

Technical matters

The design of each and every part of this instrument has been carried out with the intention of making it unique in every way, but we cannot overlook the fact that both its esthetical concept and the approach we have taken to create its sound are possible because of the care we have taken in such important matters as the wind supply, the action, easy access for maintenance and tuning purposes, etc.

We have studied all these aspects in detail so that we could design an instrument with light action, easy to play for the performer, as well as an elegant instrument both in design and sound.

Orgelns design/utformning

Jordi Andújar
översättning Göran Grahn

Vårt instrument är totalt integrerat i rummet och ger rummet en känsla av lätthet och än viktigare samtidigt säkrar att instrumentet får en vacker klang.

Integration i rummet

Den övre delen av fasaden består av två torn med 16'-pipor med början av stora C i Principal 16' i mittentornet (6 m högt). Detta torn markerar mitten av kyrkorummet. Den lägre delen i ryggpositivet har ett andra torn med stora C i Principal 8'. På detta sätt ser vi en typisk gestaltning i andra stora instrument, uppnående en höjd av båda tornen tillsammans av över 10 m. Som en avslutande touch är de horisontella piporna placerade i den lägre delen av mittentornet. Detta formar ett samband mellan den övre fasaden och ryggpositivet, och lägger också till en tredje horisontell dimension.

Varje del av orgeln respekterar de befintliga arkitektoniska elementen. Vi kan urskilja strukturens ursprungliga former.

Ljuset är även ett avgörande element här. Alltid när vi utformar en orgel är det två faktorer som står ut över alla andra: blanka ytor (ljus) och matta eller dunkla ytor. De blankare ytorna är vanligtvis de där piporna är reflekterade medan mjukare

toner är närvarande i träytorna som i orgelhuset. Med tanke på detta har vi satt pipor på varje sida av fasaden så att de skall reflektera det mångfärgade ljuset från glasfönstren vid varje sida av orgeln.

Estetisk lätthet

Trots fasadens imponerande storlek har vi försökt uppnå en känsla av lätthet och en känsla av svävande i luften, utan att egentligen vidröra något av de arkitektoniska elementen någonstans. Detta ger också intryck av rörelse framåt i rummet. Fasadens moduler består av två smala överlappande torn. Detta skapar en lätt och luftig, men samtidigt elegant effekt av helheten. För att ytterligare accentuera denna effekt är fasadens poster smala (såsom sidofönstrens ramverk) och dessa reser sig så graciöst mot innertaket och slutligen ser ut att bli en del av det.

Orgeln har en stor del (HV, Ped, SV, Solov.) och en utvidgad läktare för RP. Varje del av instrumentet är utformad att framhäva och balansera andra delar.

Utformningen är nutida. Orgelpiporna själva är en del av dekorationen. I detta instrument strävades inte efter överensstämmelse med strikta historiska principer, inte heller att över-

lasta instrumentet med för många dekorativa element. Orgelns utformning är kärv och dimensionen av varje modul och dess förhållande till den andra skapar sitt eget arkitektoniska språk i ett sådant intressant rum.

Fasadpiporna är alla ljudande med exakt längd; pipfötterna bestämde vi att de används till att skapa en progressiv harmoni som är relaterad till alla fasadpipor (också de på sidorna).

I den lägre delen av huvudstrukturen finns spelbordet, och över detta chamadepiporna.

De horisontella piporna är framträdande placerade för deras framträdande karaktär och deras klang kan obehindrat höras klart i full prakt i hela kyrkan. De återger en Trompeta Batalla som är så typisk för orglar på den iberiska halvön.

Ovanför övre tornet finns ett fritt utrymme mellan fasadpipornas mynningar och innertaket. Här placerade vi en ganska stor förgylld cymblestjärn

Tekniska frågor

Utformningen av varje liten del av detta instrument har utförts med intentionen att göra det unikt i alla avseenden. Dock kan man inte bortse från faktum att både det estetiska konceptet, och den approach vi har tagit för att skapa dess klang möjliggjorts av den omsorg vi har om sådana viktiga frågor som luftförsörjning, traktur, lättåtkomlighet för stämning och service etc.

Vi har studerat alla dessa aspekter detaljerat så att vi kunde utforma ett instrument med lättspelad traktur för musikern, såväl som ett elegant instrument i både utseende och klang.

En orgel anländer

Göran Grahn

Grenzings orgelbyggeri har som vana att alltid bygga upp sina nybyggda eller restaurerade orglar i sin monteringshall i verkstaden som har ungefär samma storlek som Uppenbarelskyrkan.

Orglarna görs alltid spelbara redan i verkstaden med populära verkstadskonserter där beställare och andra intresserade kan lyssna till och spela på dem. Dessutom har man möjlighet att tidigt göra kompletteringar och justeringar. Sedan demonteras alla delar och märks upp noggrant ner till minsta skruv och packas omsorgsfullt i rätt ordning för en smidig uppmontering på plats i kyrkan.

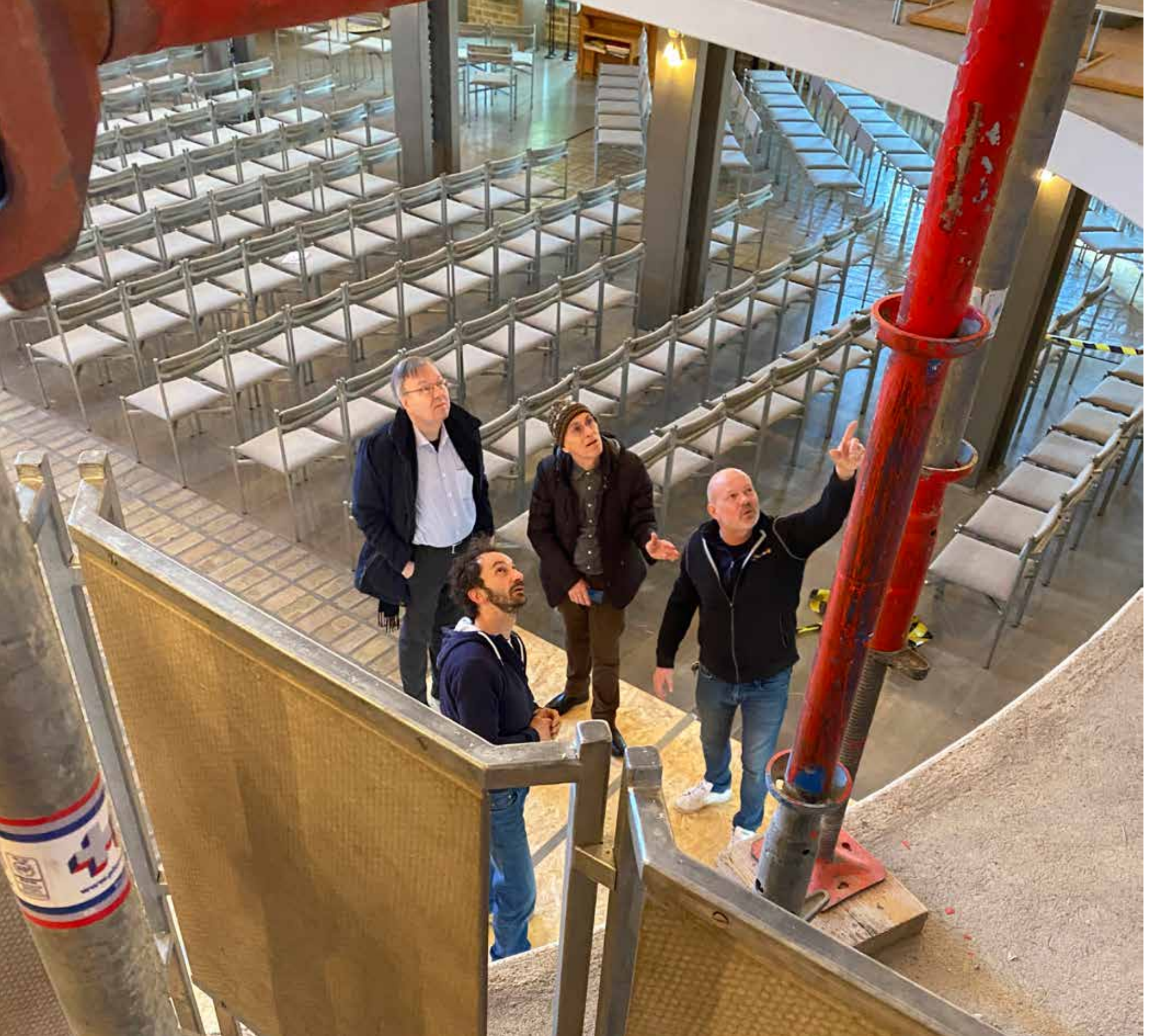
Delarna till Uppenbarelskyrkans orgel fraktades med två långtradarleveranser där den första anlände den 16 mars 2022. Samtidigt stod alla byggnadsställningar redan på plats och läktaren städades och förbereddes omsorgsfullt.

*Byggnadsställningar
är på plats.*

*Inspektion av
byggnadsställningar.*

*Städning av golvet
där orgeln ska stå.*

Mätning med laser.

*Spelbordet börjar
komma på plats.*

*Här är gänget som
bygger upp orgeln:
Ulrich, Salvador,
Arnau, Ricardo.*

*Idag har väder-
lådorna till sväll-
verket kommit på
plats högst upp i
orgeln.*

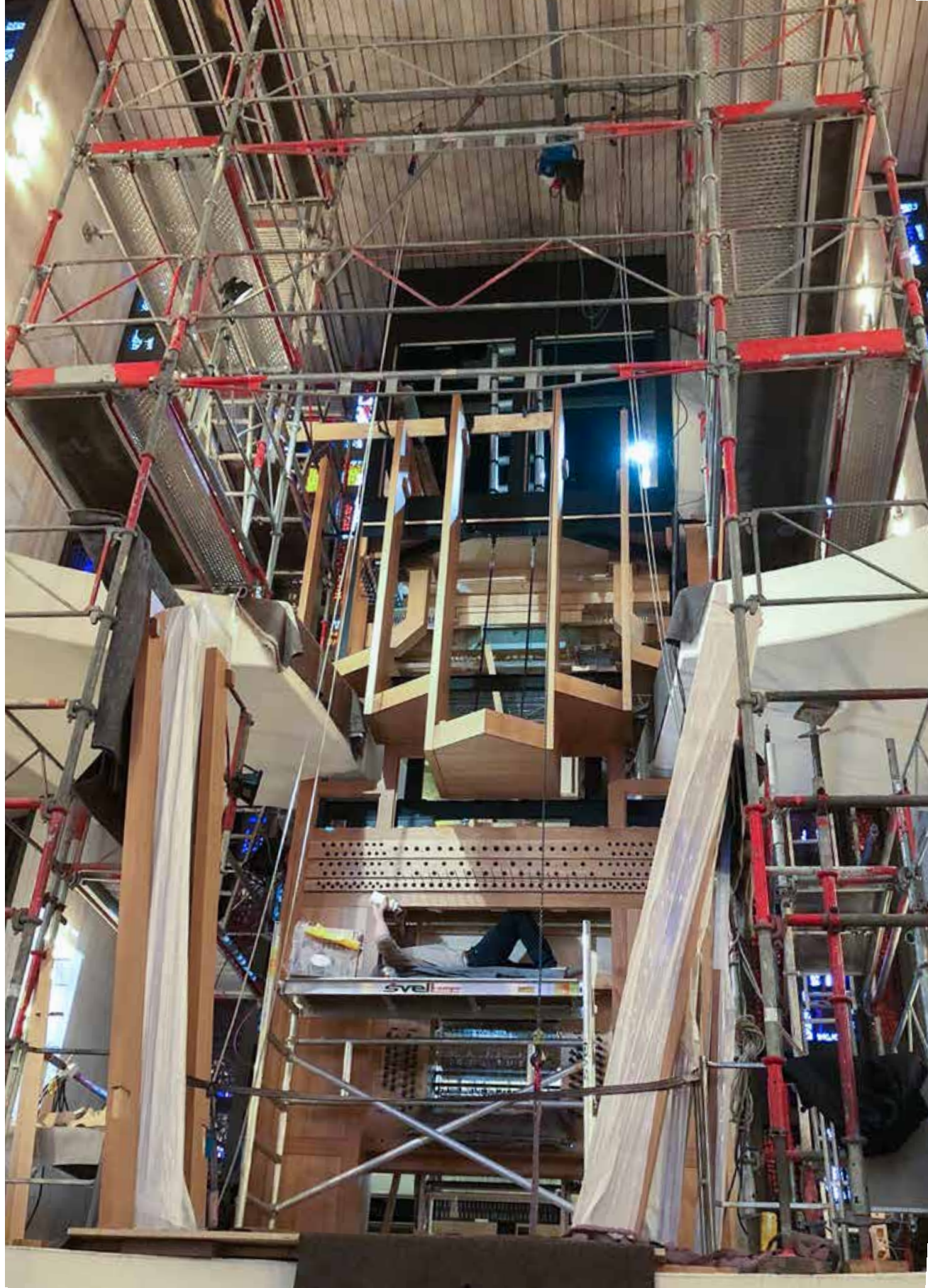

*Horisontella
trumpetbatteriets
pipstockar börjar
komma på plats.*

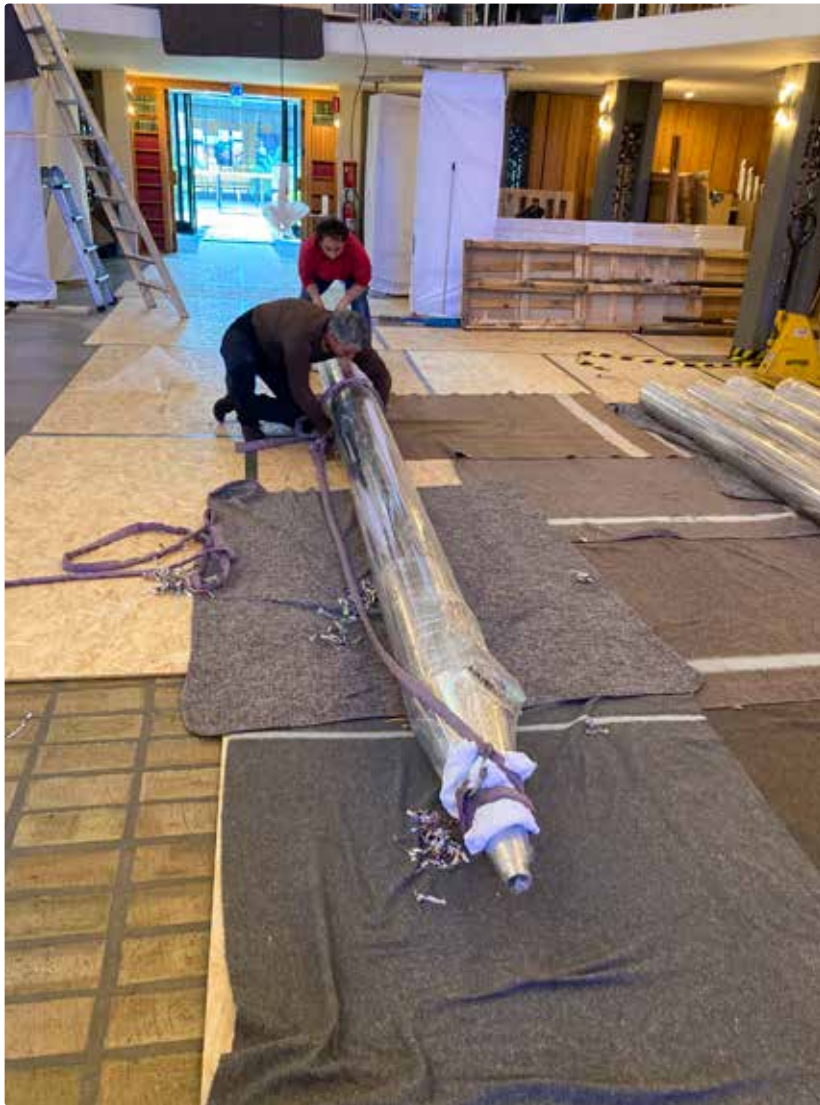

Bottenplattan som kommer bära upp de största metallpiporna i orgelns fasad (principal 16') är på plats. Ovanför ses det högt placerade svällverket med sina luftkanaler.

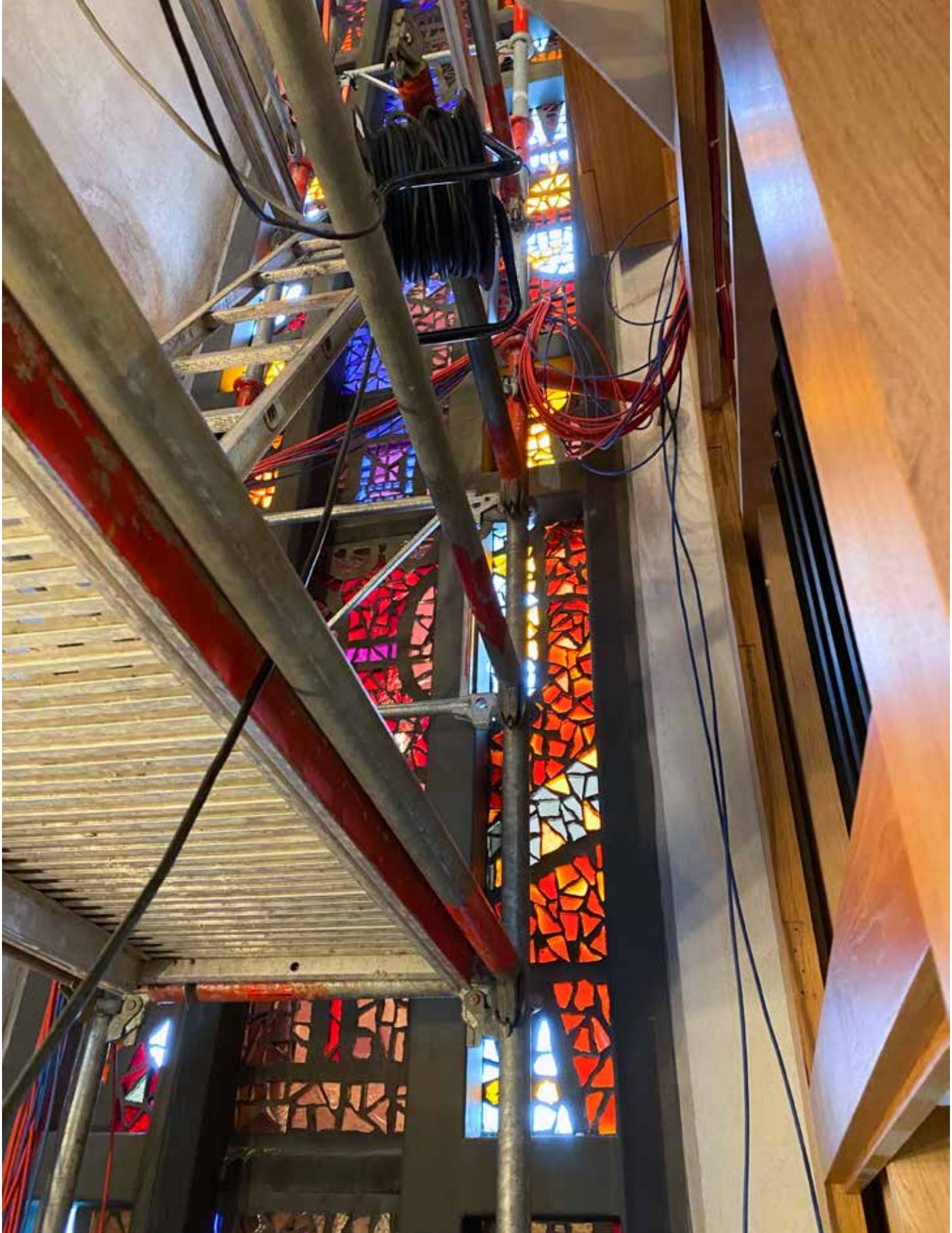
*Orgelns fasad växer
fram och det arbetas
med mekaniken
vid huvudverkets
luftlåda.*

Fasadpipor.

*Största fasadpipan
hissas upp.*

Dx

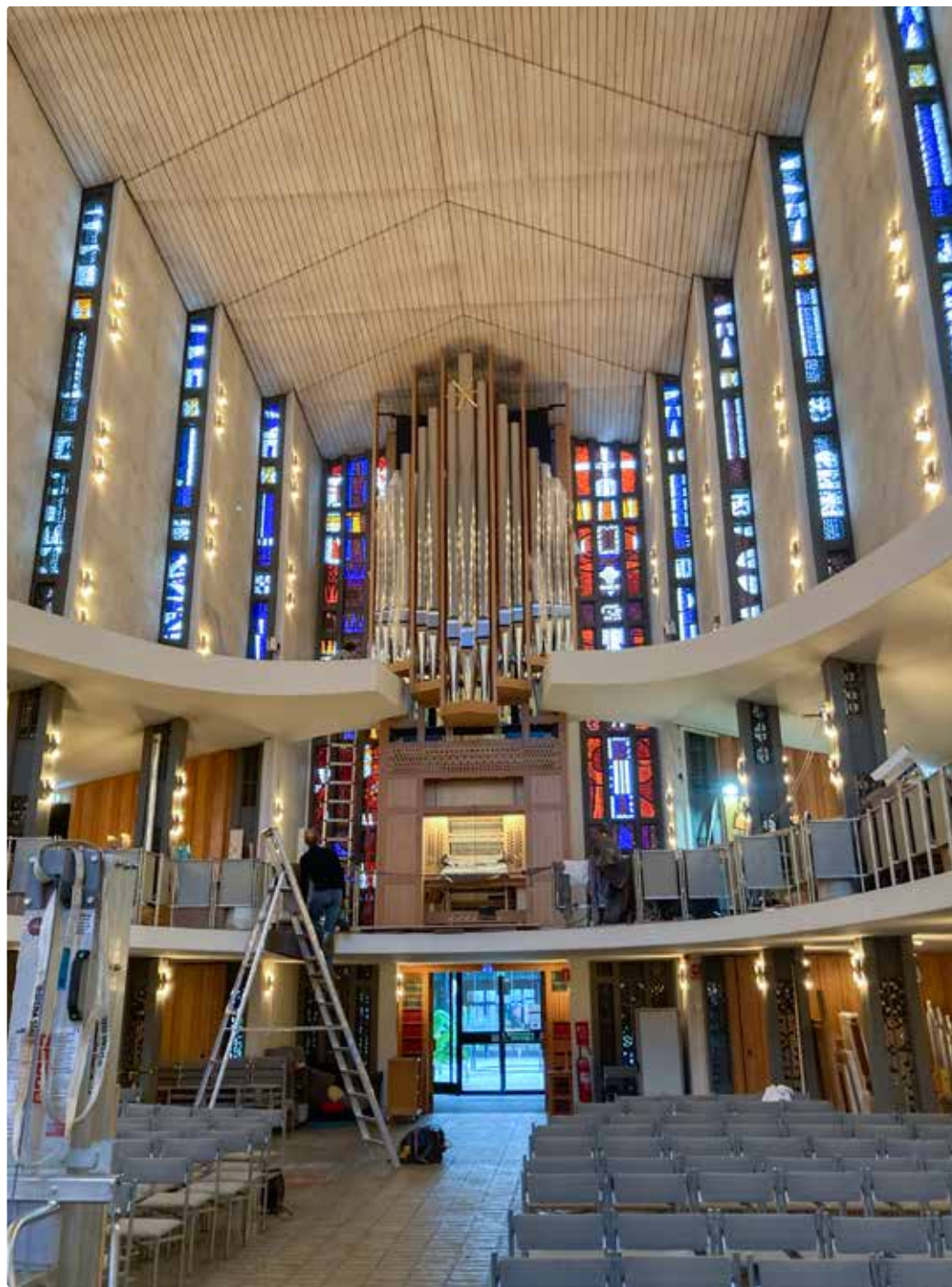

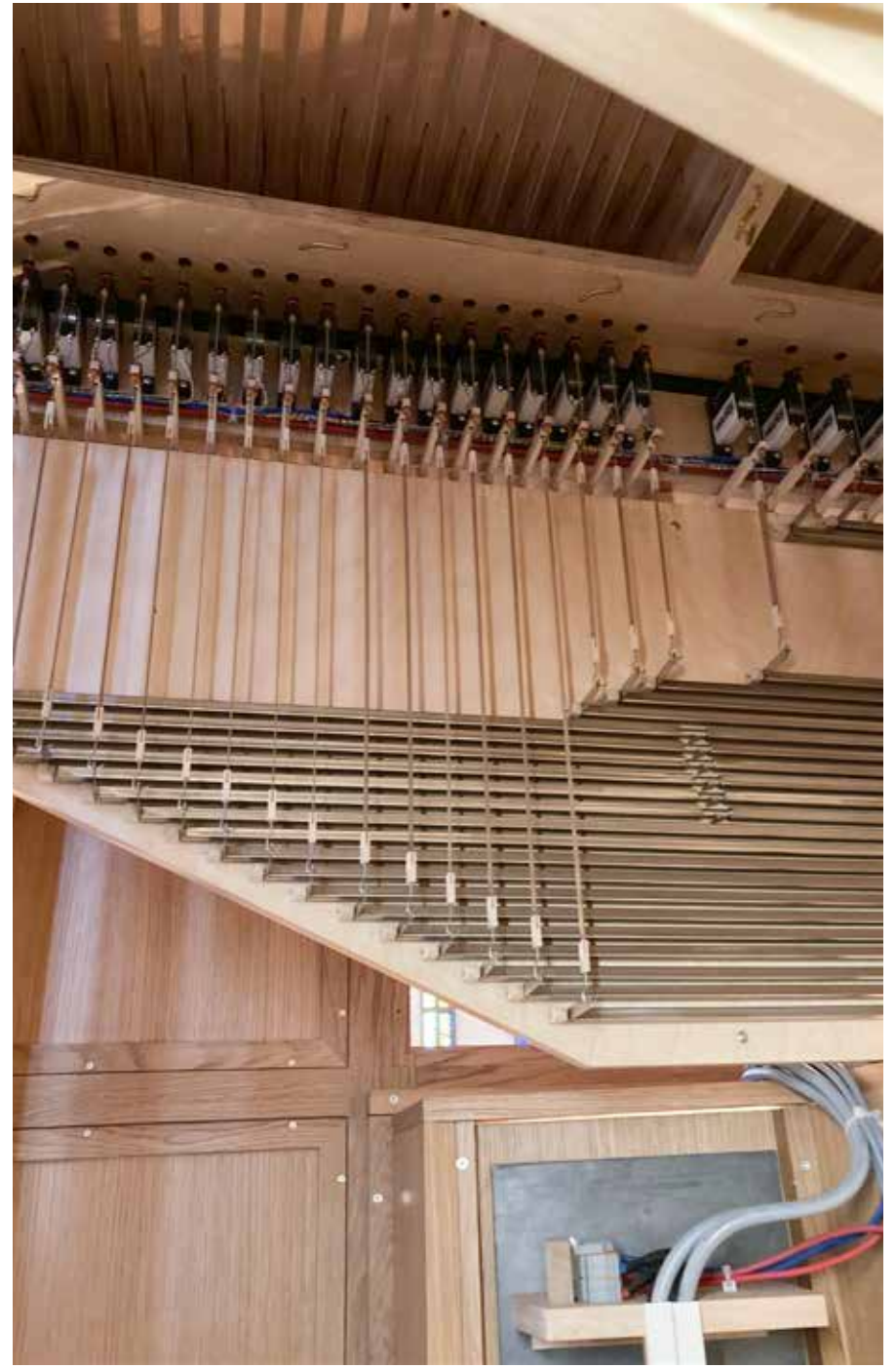

*Fasaden växer
fram, notera
cymbelstjärnan.*

*Fler fasadpipor
insatta*

*Kombinations-
system*

*Abstrakter och
vällar.*

*Koppling av
pumpettrådar
och inpassning av
ventiler.*

*Luftkanaler till
ryggpositiv.*

Pedalpipor.

*Nu börjar
ryggpositivet
ta form.*

*Finjustering
av trädelar.*

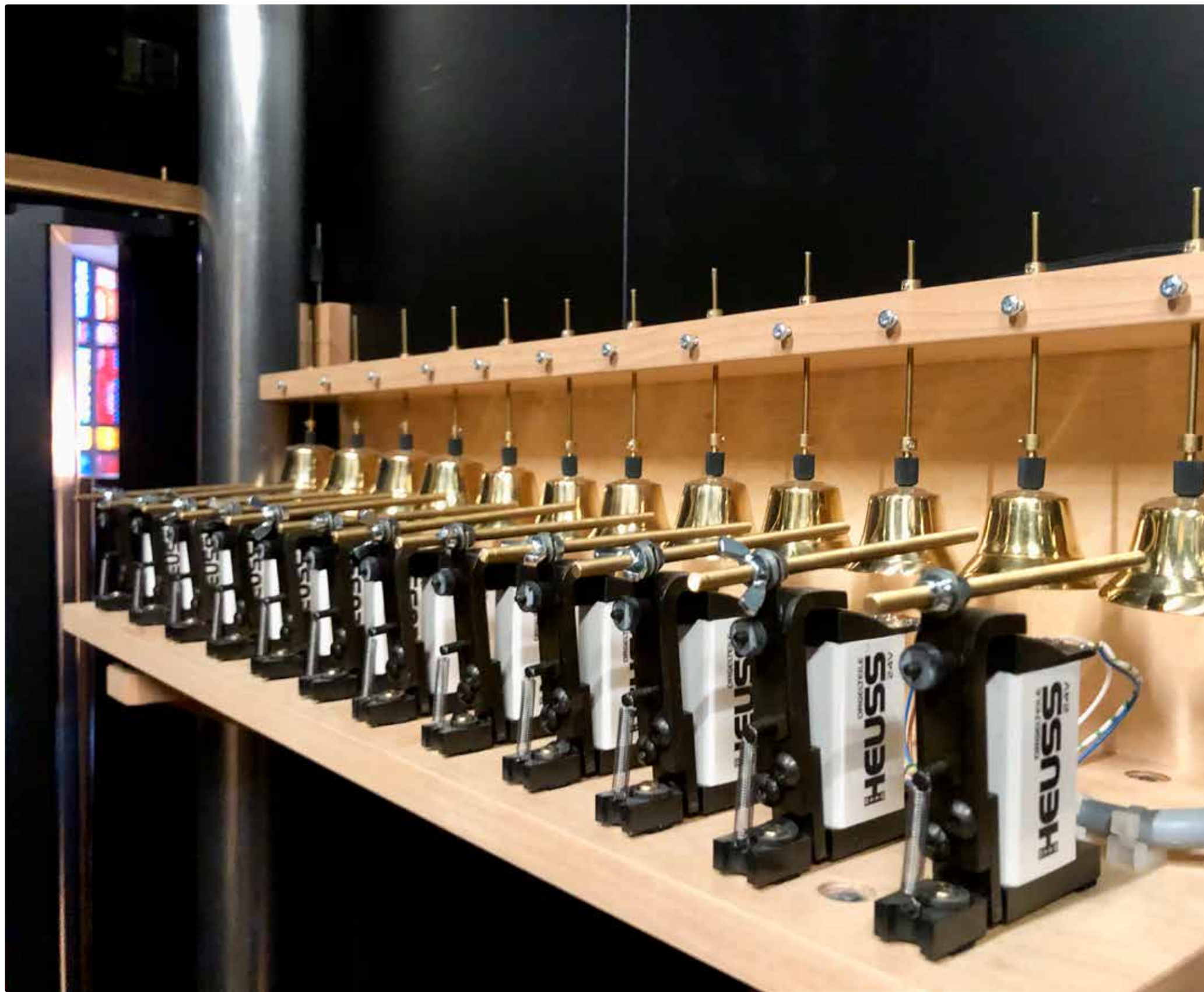
*Lödning av
konduktör.*

*Koppling av
magneter.*

*Ryggpositivet fylls
med pipor.*

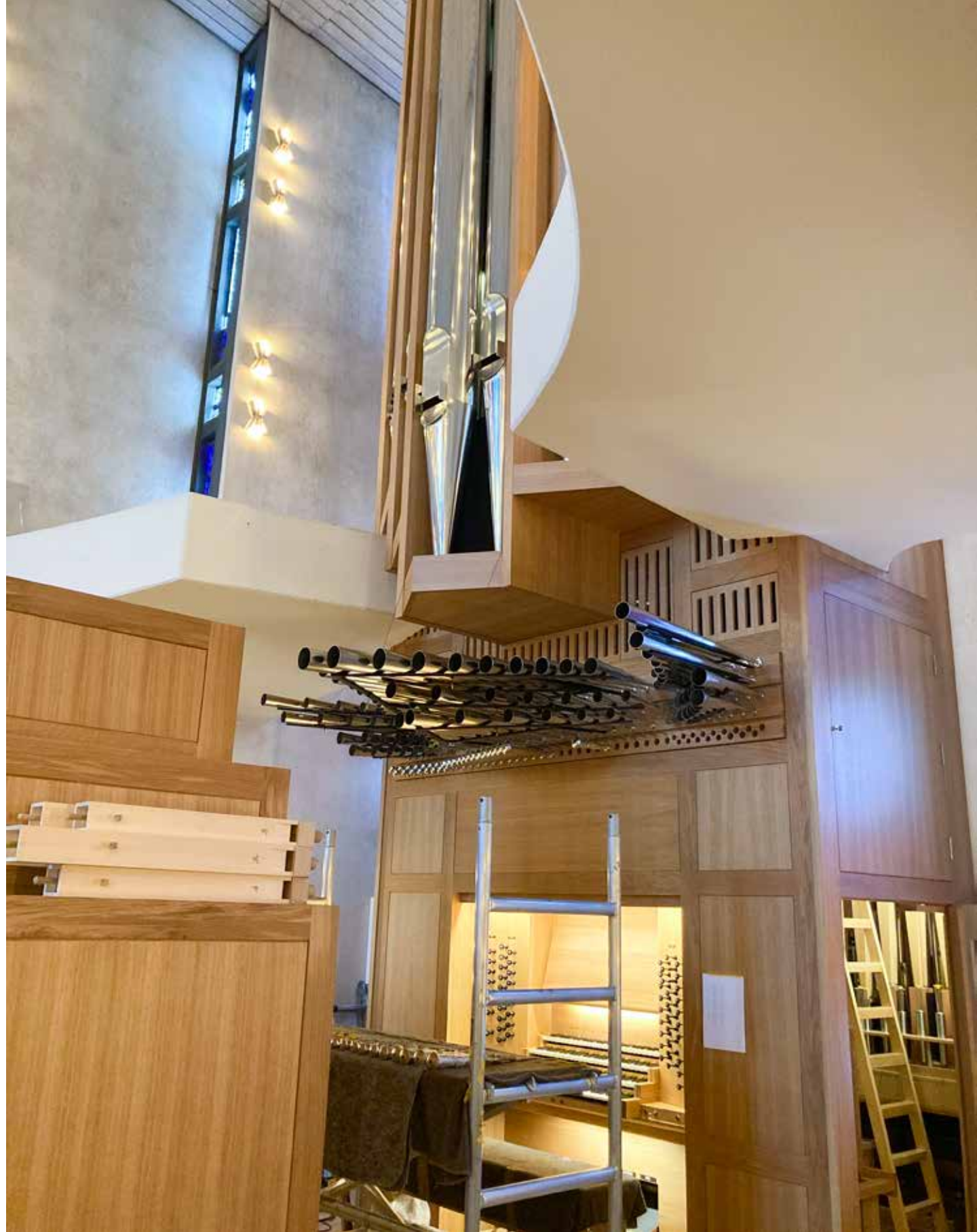
*Klockspelet placerat
i orgelns svällverk.
(Notera en del av
korfönstret synligt
genom den öppna
svällverksluckan.)*

*Överdelar till
basunpipor.*

Chamaderstöd.

*Orgelns
chamader
börjar komma
på plats!*

J	2	17.00 - 21	
S	4	8.00 - 18.00	
D	5	10.00 - 14.00	
J	9 juni	8.00 - 12.00	Occupied
S	11 juni	10.00 - 18.00	Baptism, wedding
D	12 juni	10.00 - 13.00	Service
D	12 juni	13.00 - 20.30	Concert
Mieno	15 juni	16.00 - 21.30	Concert
J	18 juni	10.00 - 14.00	Baptism
S	19 juni	9.30 - 13.00	Service
S	19 juni	13.00 - 14.30	Baptism

*Sista stämman
på plats!*

*Norrlandaorgeln.
© Ola Myrin,
Statens historiska museum.*

Teknisk beskrivning

Göran Grahn

Orgeln

Orgeln är det största och mest komplicerade av alla musikinstrument. Detta avsnitt är ett försök att så enkelt som möjligt beskriva den nya orgeln i Uppenbarelsekyrkan. Orgeln som instrument uppfanns av vetenskapsmannen och ingenjören Ktesibios i Alexandria på 300-talet före Kristus. Han konstruerade en lufttät trälåda där han placerade flöjter eller rörbladsinstrument av olika längd och tonhöjd som aktiverades med tangenter som öppnade ventiler och släppte fram komprimerad luft. Luften komprimerades genom att pumpa in luft i en vattentank där vattnet trängdes in i närliggande kommuniserande kärl och med sin tyngd skapade ett lufttryck. Senare använde man bälgar av trä och läder för att komprimera luften. Instrumentet användes vid utomhusarrangemang som gladiatorspel och liknande för att föra oväsen i folkvimlet likt nutida sportevenemang.

En orgel per definition är ett instrument där ljudet alstras i pipor till skillnad från instrument som s.k. el- eller digitalorglar som på elektronisk väg imiterar orgelklangen, eller "tramporglar" eller harmonier där tonen bildas av frisvävande mässingstungor som i drag- eller munspel.

På 1300-talet började orglar dyka upp i kyrkor och kloster då de hade förmågan att ha tillräcklig klanglig styrka för att fylla de då nybyggda stora katedralerna. Även i Sverige förekom orglar i kyrkor, och fragment av orglar från 13- och 1400-talet från Gotland kan beskådas på Historiska museet i Stockholm.

Orgelpipor av metall tillverkas av en legering av tenn och bly där man gjuter en tunn plåt på en tyg- eller sandbädd. Sedan hyvlas plåten till rätt tjocklek och kapas och böjs på runda stänger till pipans olika delar som sedan löds ihop för hand. De många hantverksmomenten i ett orgelbygge gör att orgeln alltid har varit ett dyrbart och prestigefullt instrument. Det finns två typer av orgelpipor, labialpipor där tonen bildas i ett så kallat labium genom att en luftström klyvs mot en kant och får luftpelaren i pipkroppen att vibrera. Tonen bildas på samma sätt som i en blockflöjt, eller när man blåser på kanten av en flaska. Piporna tillverkas i olika längder och vidd för att få olika toner och klangfärger. Den andra typen är tungpipor eller rörstämmor där tonen bildas av en vibrerande mässingstunga som står i förbindelse med en resonanskropp eller s.k. uppsats, samma teknik som i en klarinett. Orgelpipor tillverkas också av trä med hoplimmade träbrädor för att åstadkomma vissa bastoner och speciella klangfärger.

© Archiv Grenzing

© Archiv Grenzing

Piporna placeras sedan på s.k. väderlådor som i Uppenbarelsekyrkans orgel är byggda av ek. Varje stämma har samma antal pipor som det finns tangenter och står i rader som kopplas i och ur med rörliga hålförsedda trälister eller slejfer som öppnar eller blockerar lufttillförseln för respektive rad av pipor. Under dessa sitter ventiler som öppnas med tangenterna som man spelar på.

Orgeln i Uppenbarelsekyrkan består egentligen av fem orglar eller verk. I orgelns barndom i kyrkorna byggde man olika separata orglar för olika funktioner i liturgin. Senare kom man på att man kunde bygga ihop dessa så att en organist kunde spela på dem samtidigt i en avancerad enmansorkester. Man placerade klaviaturerna eller manualerna ovanför varandra och kompletterade med en pedalklaviatur för bastonerna som spelas med fötterna.

Under historiens gång utvecklades orglarna i olika riktningar i olika delar av Europa och fick framåt 16- och 1700-talet olika karaktärer i olika länder. De olika tidsepokenas orkestrar avspeglades också i orglarna där flera stämmor imiterade olika orkesterinstrument. Detta har gett en stort varierad musikrepertoar för orgel som ofta är intimt förbunden med respektive lands orgeltyp. I den nya orgeln i Uppenbarelsekyrkan är tanken att kombinera många av de olika traditioner och tidsepoker som förekommer i orgelmusiken.

Den nedersta manualen eller **Manual I** är kopplad till den del av orgeln som står närmast församlingen i läktarbröstningen. Den kallas ryggpositiv då den står bakom organistens rygg. Ryggpositiv var vanliga under renässansen och barocken, och därför har stämmorna i denna del av orgeln inspirerats av orglar från den tiden och passar bra för musik från 15- 16- och 1700-talen. I fasaden står huvudstämman som kallas principal som är den särskilt orgelegna grundstämman. Den största pipan i mitten av fasaden i denna del har en klingande längd av 8 fot, eller 2,64 m. Piporna klingar då i samma läge som ett

piano. Alla manualerna har ett tonomfång av 58 toner eller $4 \frac{1}{2}$ oktaver. De olika stämmorna anges i olika fottal beroende på i vilket läge de klingar på samma tangenter. 4 fot en oktav högre, 16 fot en oktav lägre osv. I denna del av orgeln står de allra minsta piporna som ingår i Sifflet 1'. De högsta har en klingande längd av ca $1 \frac{1}{2}$ cm. Vissa stämmor klingar en kvint eller ters i förhållande till grundtonen för att förstärka vissa övertoner och åstadkomma olika klangfärger. Rörstämmorna i denna manual imiterar en Dulcian, ett fagottliknande instrument från renässansen, klingande i 16- fotsläge och en Trumpet.

Nästa **Manual II** är kopplad till orgelns s.k. Huvudverk. Det är orgelns fundamentala del där också orgelns största pipa är placerad mitt i den övre fasaden. Den pipan har en klingande längd av 16 fot eller 5,28 m. Med pipfot är denna pipa nära 6 meter hög. Överst finns en s.k. Cymbelstjärna som snurrar runt och har små klockor som klingar. Utformningen av stjärnan är hämtad från den lilla stjärna som finns på baldakinen ovanför altaret. De olika stämmorna i denna manual har en fundamental karaktär och är särskilt viktiga för att leda församlingssången och för kraftiga partier i orgelrepertoaren. Här finns också särskilda solostämmor som Gamba som imiterar motsvarande stråkinstrument och Flute harmonique där piporna är överblåsande som diskanttonerna i en tvärflöjt. Bleckblåssektionen eller rörstämmorna här består av 2 trumpetstämmor.

Manual III kallas Svällverk och är särskilt lämpad för romantisk musik och ackompanjemang av körmusik. Här står piporna inuti en låda som är försedd med jalusiluckor som manövreras med en balanstrampa. Genom att med dessa stänga in klangen kan man åstadkomma crescendo och diminuendo. Denna funktion uppfanns i England på 1700-talet och användes för första gången i Sverige i Storkyrkans tidigare orgel från 1791. I Svällverket finns många karaktärsstämmor som imiterar stråkinstrument som Fugara och Salicional. Stämman Voix celeste är stämd i svävning mot övriga stämmor och ger en avlägsen eterisk effekt av himmelsk röst. En karakteristisk stämma i denna manual är rörstämman Vox humana som imiterar människorösten. I kombination med en tremulant som är en bälg som åstadkommer vibrato får man en effekt av en avlägsen operakör. Denna klangeffekt används ofta i musik av den franske kompositören César Franck. Det finns även ett klockspel i denna manual där kläppar spelar på små mässingsklockor, sådana var vanliga i mellan- och sydeuropeiska orglar.

Manual IV kallas Solomannual. Här finns de stämmor som sticker ut horisontellt från fasaden ovanför spelbordet. Dessa stämmor är särskilt typiska för spanska orglar och har en mycket kraftfull klang som överröstar övriga stämmor i orgeln. En av dessa kallas Trompeta batalla och i Spanien komponerades dramatiska stycken som beskrev kampen mellan det goda och det onda. Dessa horisontella trumpetstämmor användes också i högtidliga kyrkliga processioner som i t.ex. katedralen i Toledo där den s.k. Kejsarorgeln har ett stort antal sådana stämmor. En annan solostämma i denna manual är Grand Cornet V som har 5 pipor för varje ton och imiterar instrumentet Kornett. Stämman förekommer ofta i både fransk och spansk musik.

Stämmor som Mixtur och Scharf i de olika manualerna är stämmor som har flera pipor för varje ton stämde i oktaver och kvinter och som förstärker de högsta övertonerna. Dessa stämmor ger en glittrande klang i kraftiga registreringar.

Pedalen är den avdelning som spelas med fötterna och har företrädesvis de stora baspiporna. Den är utlagd som en vanlig klaviatur i större format med ett omfång på 30 toner. Den lägst klingande stämman är här Borduna 32 fot som klingar två oktaver lägre än en åttafotstämma. Denna stämma ger ett djupt fundament i totalklangen och var särskilt omhulad av Johann Sebastian Bach. Även i romantisk musik kommer stämman ofta till användning. Här finns även en Nachthorn 2 fot som

är en mycket fullig flöjtsstämma som ofta används som solo i modernare orgelmusik som hos bl. a. Olivier Messiaen. Brasset i Pedalen består av Basun och Trumpet.

Ytterligare effekter i denna orgel är Timpany som är två pipor stämde i en sekund och ger en effekt av pukor, dessa finns för tonen D och A. Dessutom finns en Näktergal som är fyra små pipor som är nerstuckna i ett vattenbad där de åstadkommer bubblor som ger imitation av fågelkvitter.

I denna orgel är förbindelsen mellan manualerna och respektive väderlådor mekanisk som består av tunna träribbor eller abstrakter och trådar som öppnar ventilerna. En horisontell axel för rörelsen i sidled då väderlådorna är mycket bredare än klaviaturerna. Det finns dessutom flera koppel mellan manualerna och mellan pedalen och manualerna som gör att orgelns alla avdelningar kan spelas samtidigt. I pedalen öppnas ventilerna av elektriska magneter, även för vissa koppel används sådana magneter. Alla stämmor eller registernas slejfer kopplas in med elektriska magneter som är kopplade till en dator som gör att man från spelbordet kan förprogrammera tusentals olika kombinationer av stämmor som man sedan växlar mellan på ett ögonblick med en enkel knapptryckning. Detta är en stor hjälp när man spelar romantisk och modern musik som kräver snabba ändringar i klangfärger. Det finns även en så kallad registersvällare som med en balanstrampa successivt kopplar in fler och fler register och åstadkommer crescendo till fullt verk.

En koncentrerad beskrivning av en orgel kallas disposition som kanske kan förefalla svårbegriplig för den oinvigde, men en sådan följer här:

Manual I,
Ryggpositiv C-a''', mekanisk traktur

Principal 8', delvis i fasad
Kvintadena 8', C-H trä, gemensam med Gedackt 8'
Gedackt 8', C-H trä
Oktava 4'
Rörflöjt 4'
Kvinta 2 2/3'
Oktava 2'
Ters 1 3/5'
Sifflet 1'
Scharf III
Dulcian 16'
Trumpet 8', holländsk typ med bleckuppsatser
Tremulant

Koppel: III-I, mekaniskt

Manual II,
Huvudverk C-a''', mekanisk traktur

Principal 16', delvis i fasad
Borduna 16' trä, transmitterad från Subbas 16'- Borduna 8' i pedal
Principal 8'
Flûte harmonique 8'
Gamba 8'
Rörflöjt 8' C-H trä
Oktava 4'
Kvinta 2 2/3'
Oktava 2'
Ters 1 3/5'
Mixtur IV-V
Trumpet 16', transmitterad från Basun 16'-Trumpet 8' i pedal
Trumpet 8'

Koppel:
I-II mekaniskt
III-II mekaniskt
IV-II mekaniskt
III16'-II elektriskt
II16'-II elektriskt
II4'-II elektriskt

Manual III,
Svällverk C-a''', mekanisk traktur, placerat ovanför Huvudverket.
Elektriskt manövrerade svällluckor.

Fugara 16' C-H täckt, trä, kvintadenaintonation
Principal 8'
Borduna 8' C-H trä
Salicional 8'
Voix celeste 8', från c
Oktava 4'
Flûte octaviante 4'
Nasard 2 2/3'
Octavin 2', överblåsande
Larigot 1 1/3'
Mixtur III-V
Fagott 16'
Trompette harmonique 8'
Oboe 8'
Vox humana 8'
Tremulant

Koppel:
IV-III elektriskt
III16'-III elektriskt
III4'-III elektriskt

Manual IV,

Soloverk C-a''', mekanisk traktur, placerat
intill och under Huvudverk

Trompeta batalla 8' B/D delad c'/cs', horisontell i fasaden

Trompteta magna 16' D, cs'-a''', horisontell i fasaden

Bajoncillo 4' B, C-c', horisontell i fasaden

Regal 8', horisontell i fasaden

Grand Cornet V från g

Pedal C-f', elektrisk traktur, placerad bakom spelbordet

Borduna 32' trä, C-A kvintkombination med Subbas 16', B egen
pipa, c-f' från Subbas 16'

Principal 16' transmitterad från Huvudverk Principal 16'

Principal 8' transmitterad från Huvudverk Principal 16'

Borduna 8' transmitterad och utbyggd från Subbas 16'

Oktava 4'

Nachthorn 2'

Basun 16' trä

Trumpet 8' transmitterad och utbyggd från Basun 16'

Koppel:

I-P elektriskt

II-P elektriskt

III-P elektriskt

IV-P elektriskt

IV₄'-P elektriskt

Näktergal

Klockspel, elektrisk traktur, repeterande, spelbart
från Manual III, placerat i Svällverket

Cymbelstjärna

Friliggande bälgverk, 6 bälgar, 2 fläktar

Lufttryck:

Ryggpositiv: 65 mm

Huvudverk: 76 mm

Svällverk: 87 mm

Pedal: 103 mm

Elektrisk registratur och kombinationssystem från
Eisensmied/Heuss

Gerhard Grenzing

000 48

2022

Invigningsveckan

Invigningskonsert

Alcée Chriss (USA), orgel

Lunchmusik

Sofia Bertilsson, orgel

Maria Wilsso, orgel

Oskar Timm, orgel

Boel Dirke, orgel

Orgelvisning

Gerhard Grenzing och hans team visar
och berättar om nya orgeln, sig själva och projektet.

Orgelkonsert

Joan Suguí Mercadal (Spanien)

Orgelmacka

Carl d'Ailly, orgel

Orgelkonsert

Olof Andersson, orgel

Lars Andersson, orgel

Orgel & orkester – Poulenc: Orgelkonsert

Andersson: Albertus Pictor

Andersson: Serenade (uruppförande)

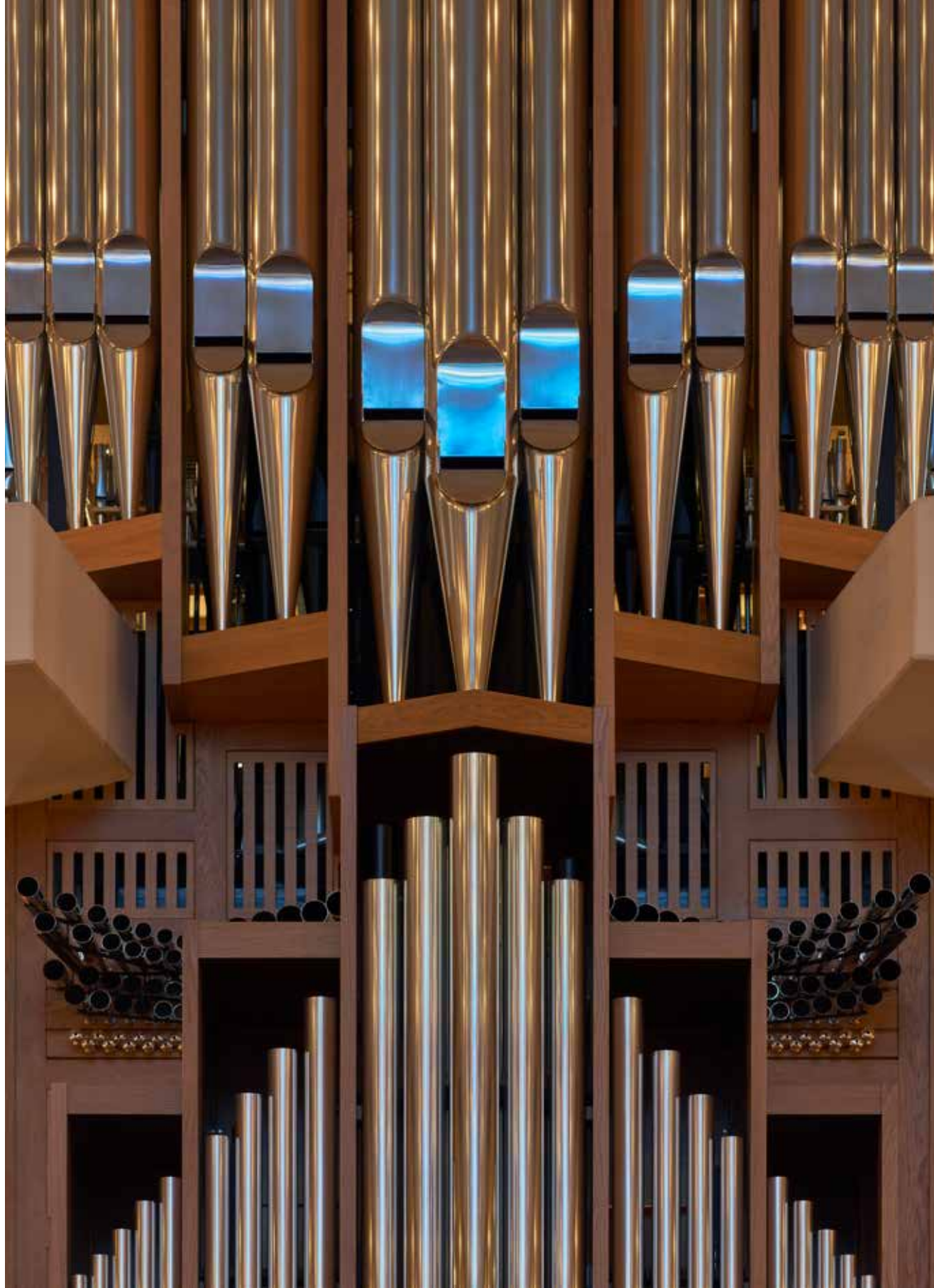
Martin Blomquist, orgel,

Ann Wallström, violin,

Ingrid Tobiasson, mezzo, orkester och

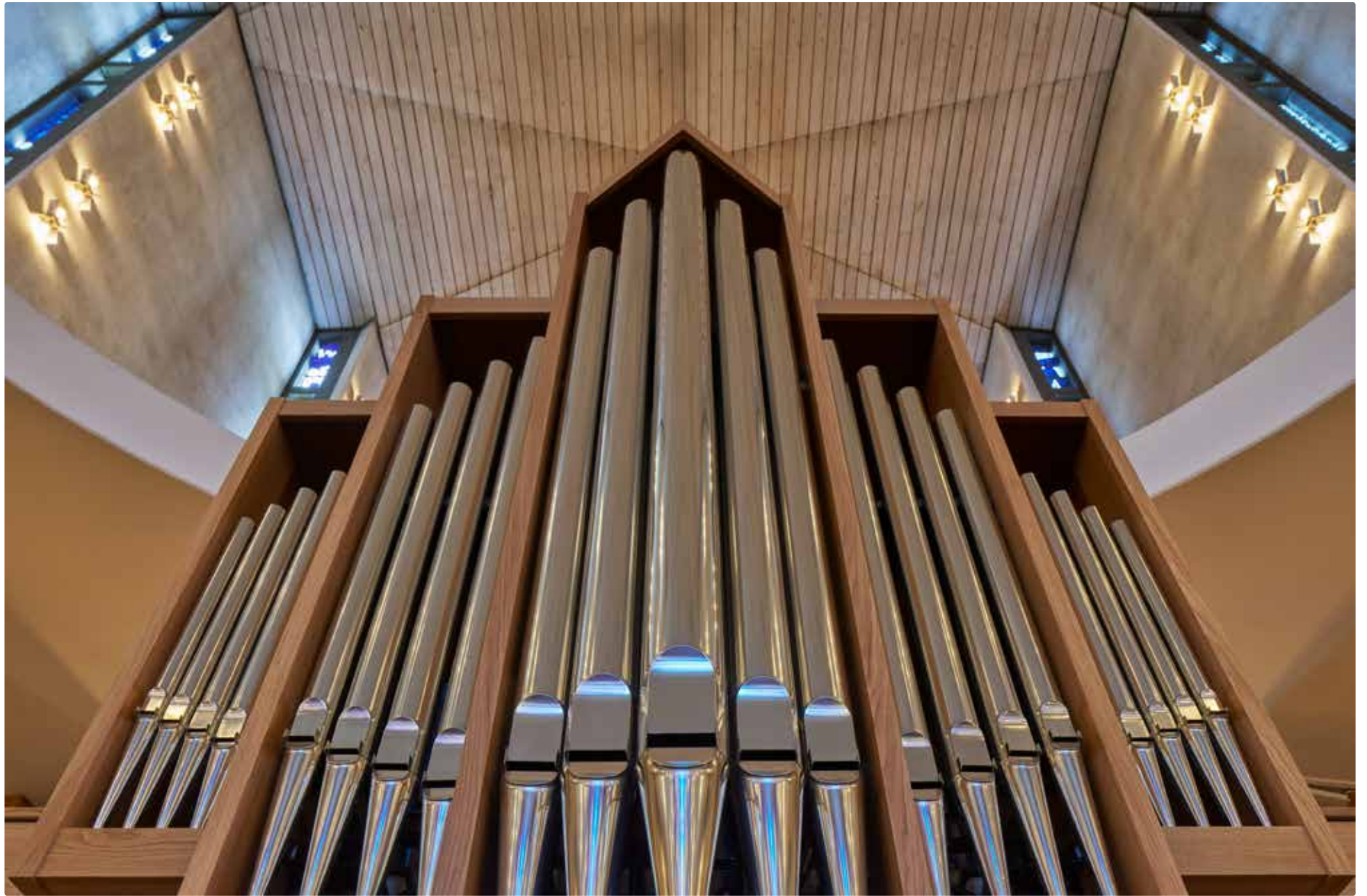
B Tommy Andersson, dirigent.

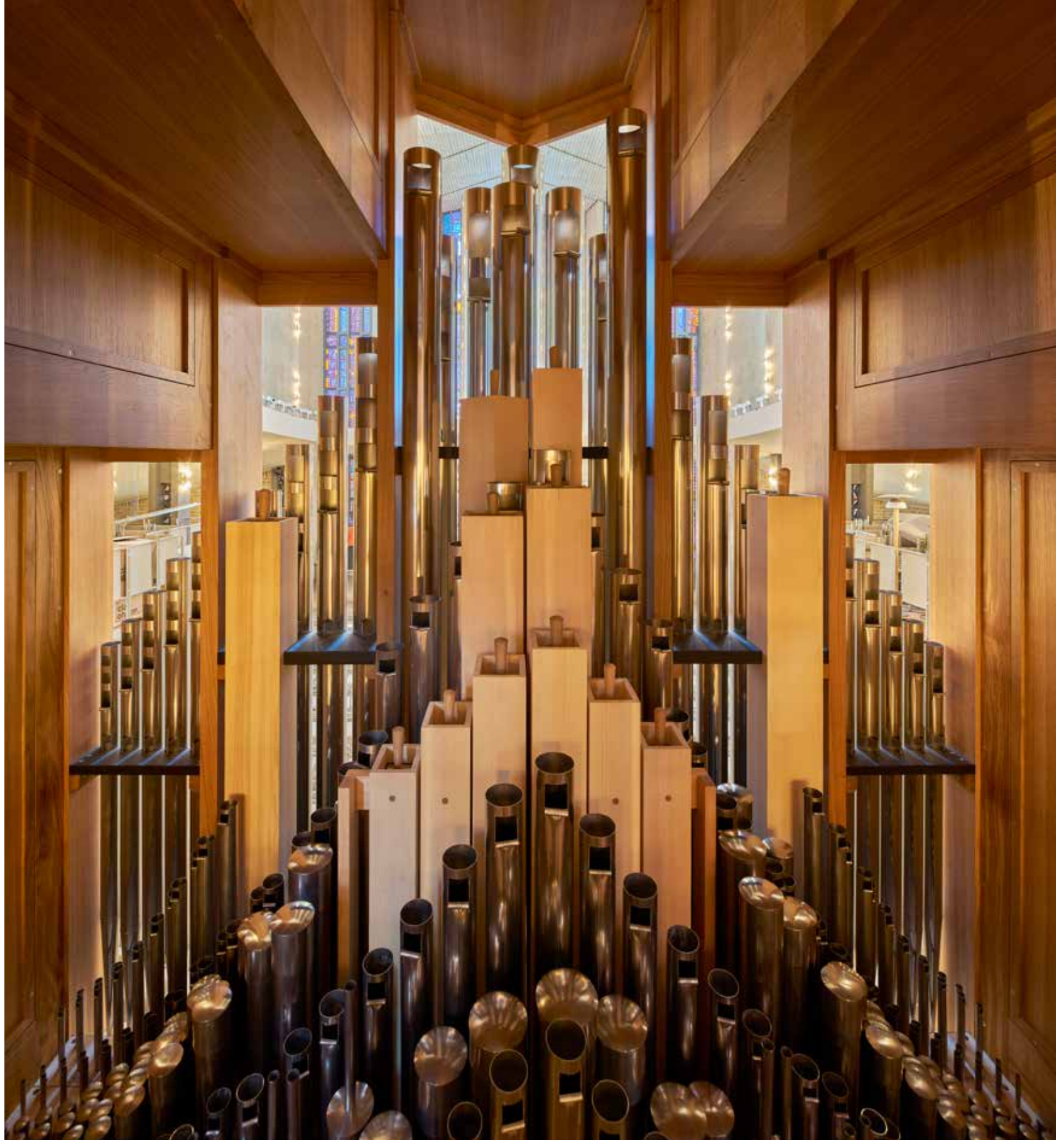

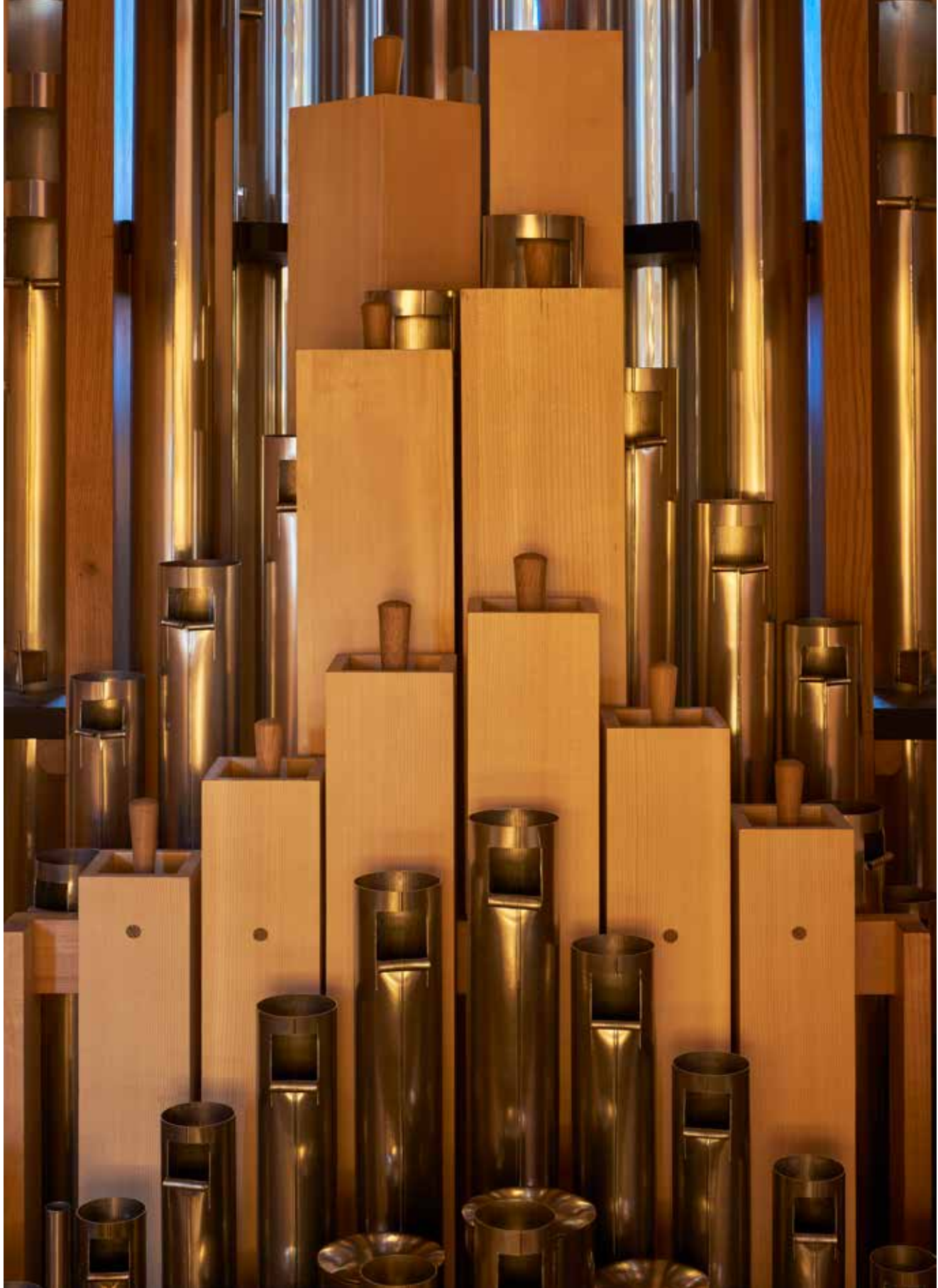

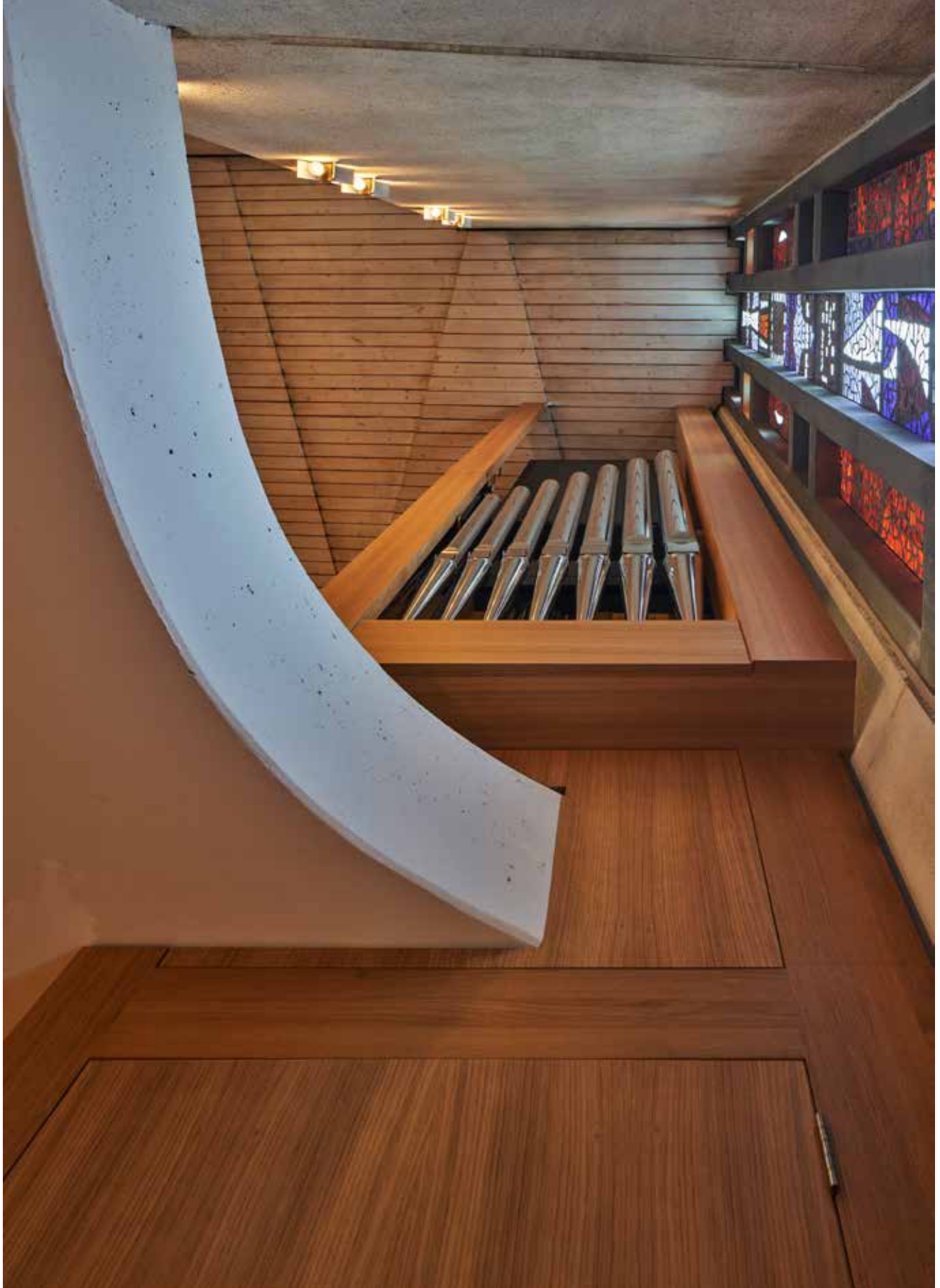

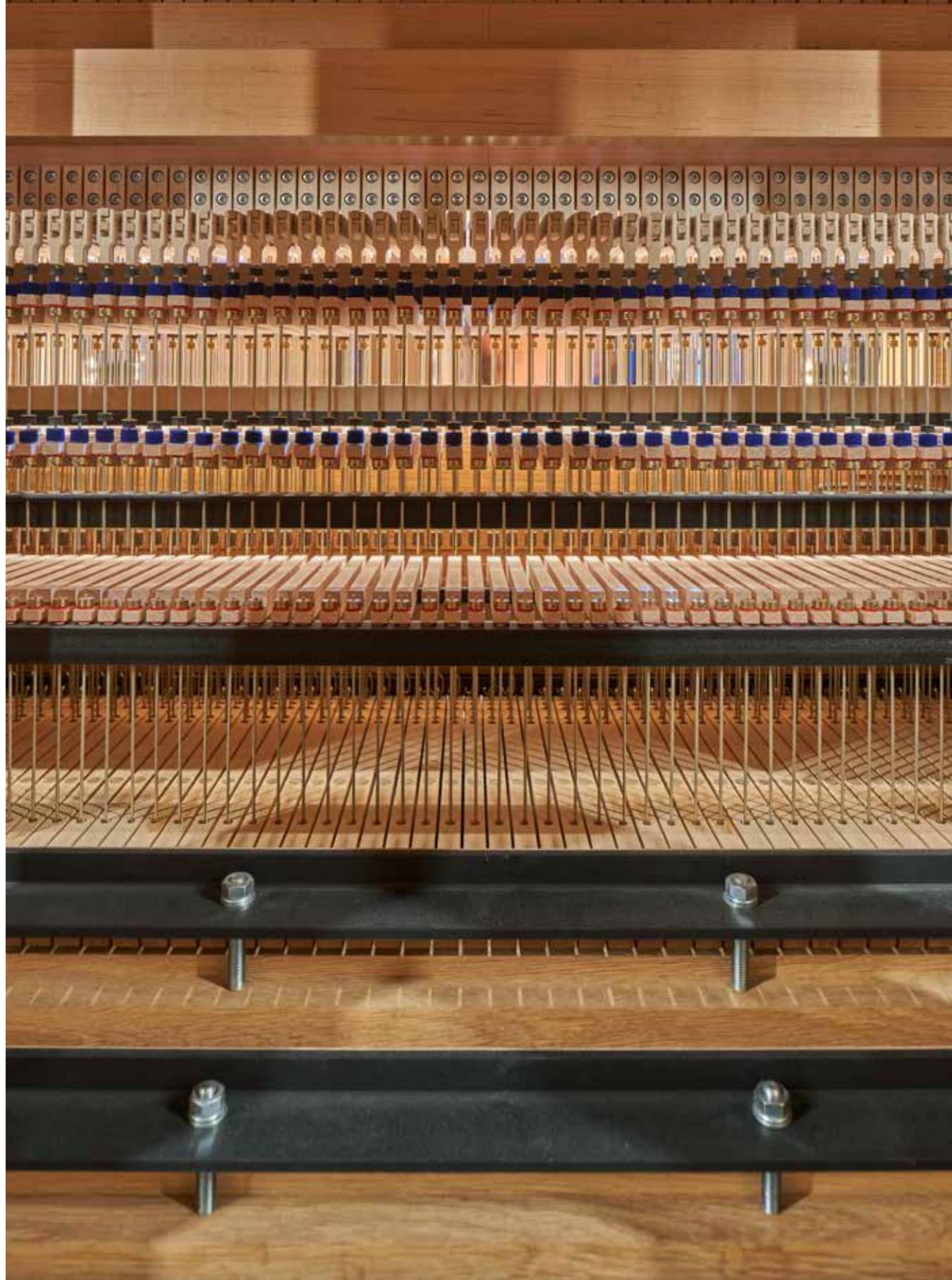

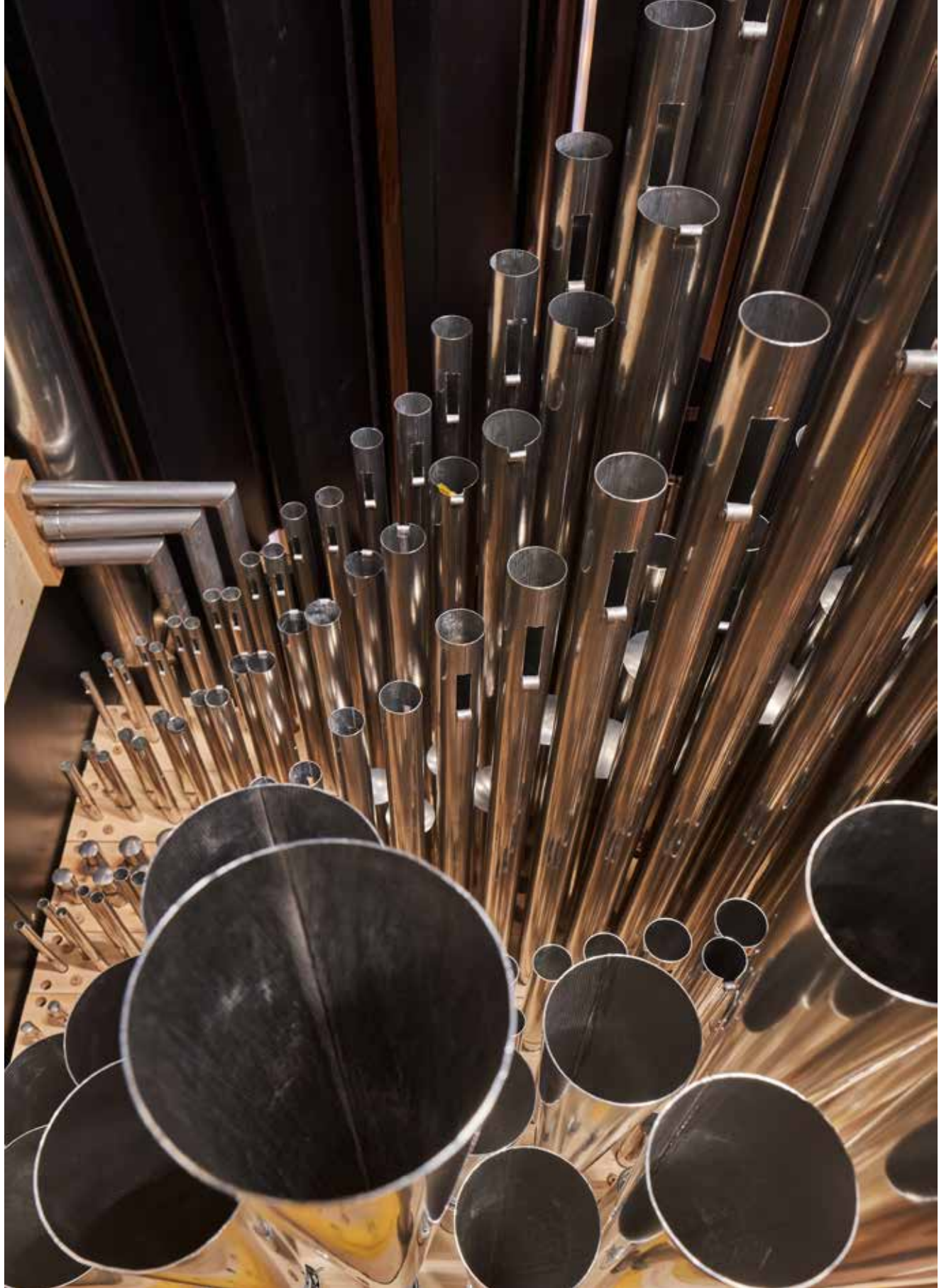

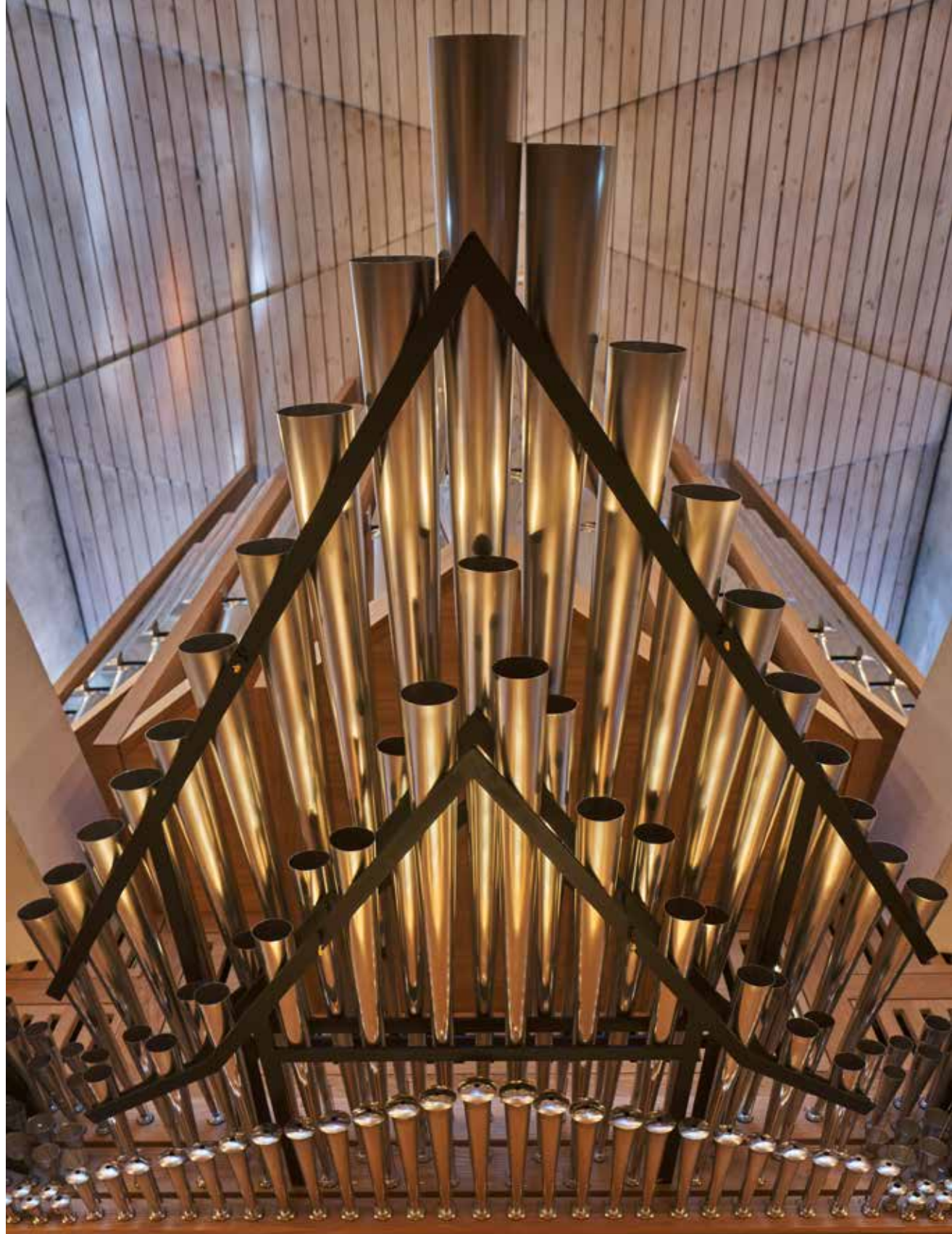

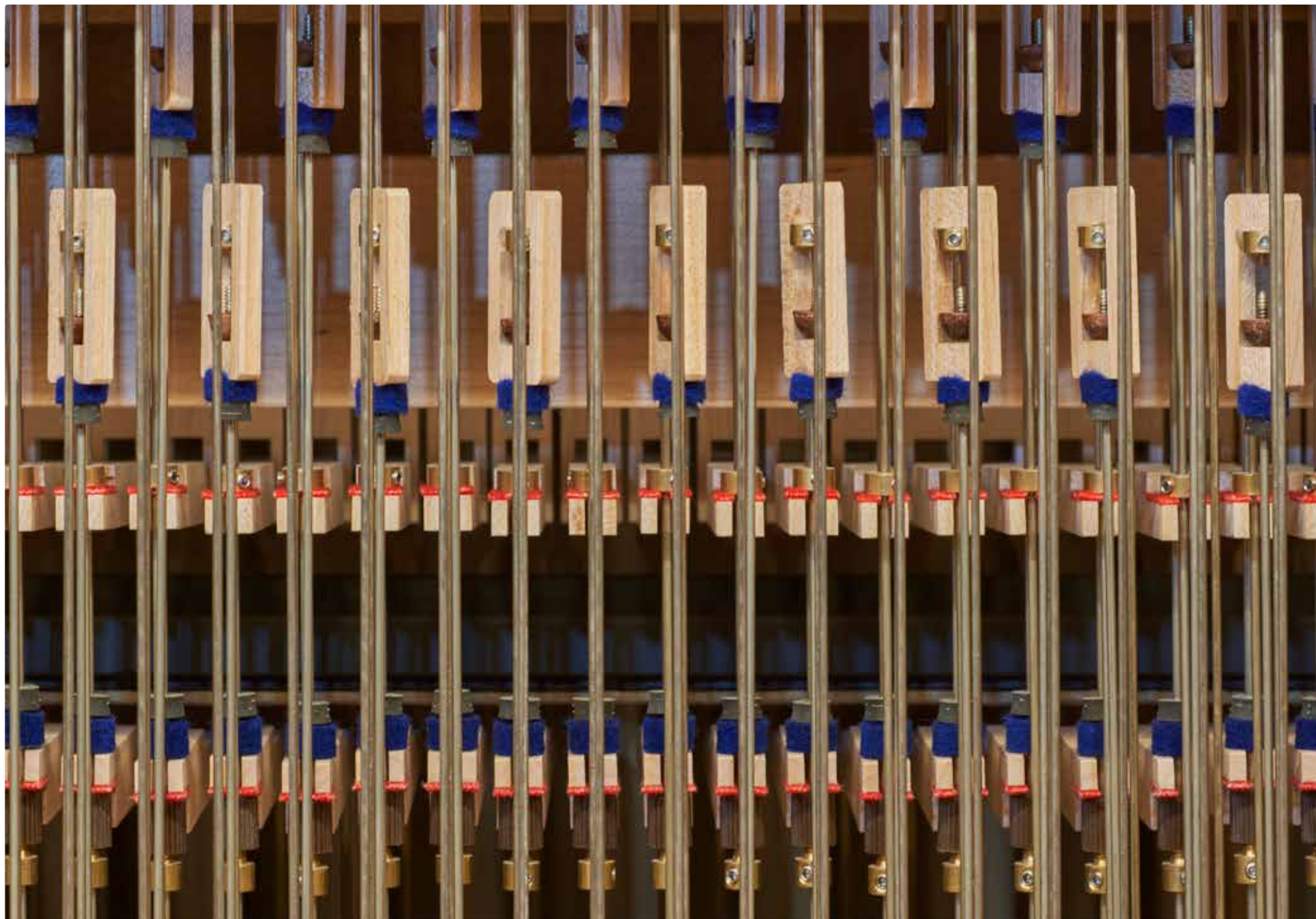

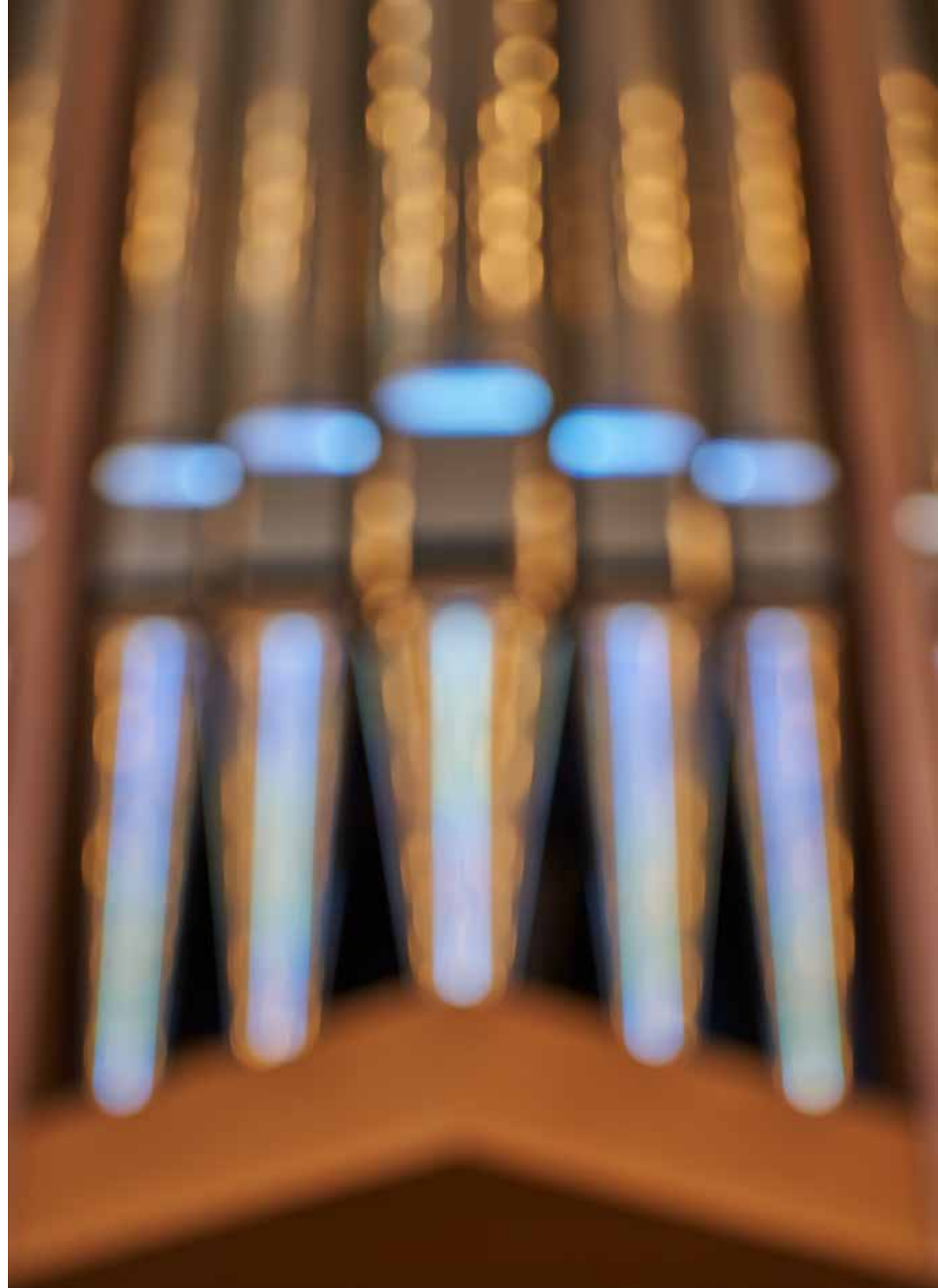

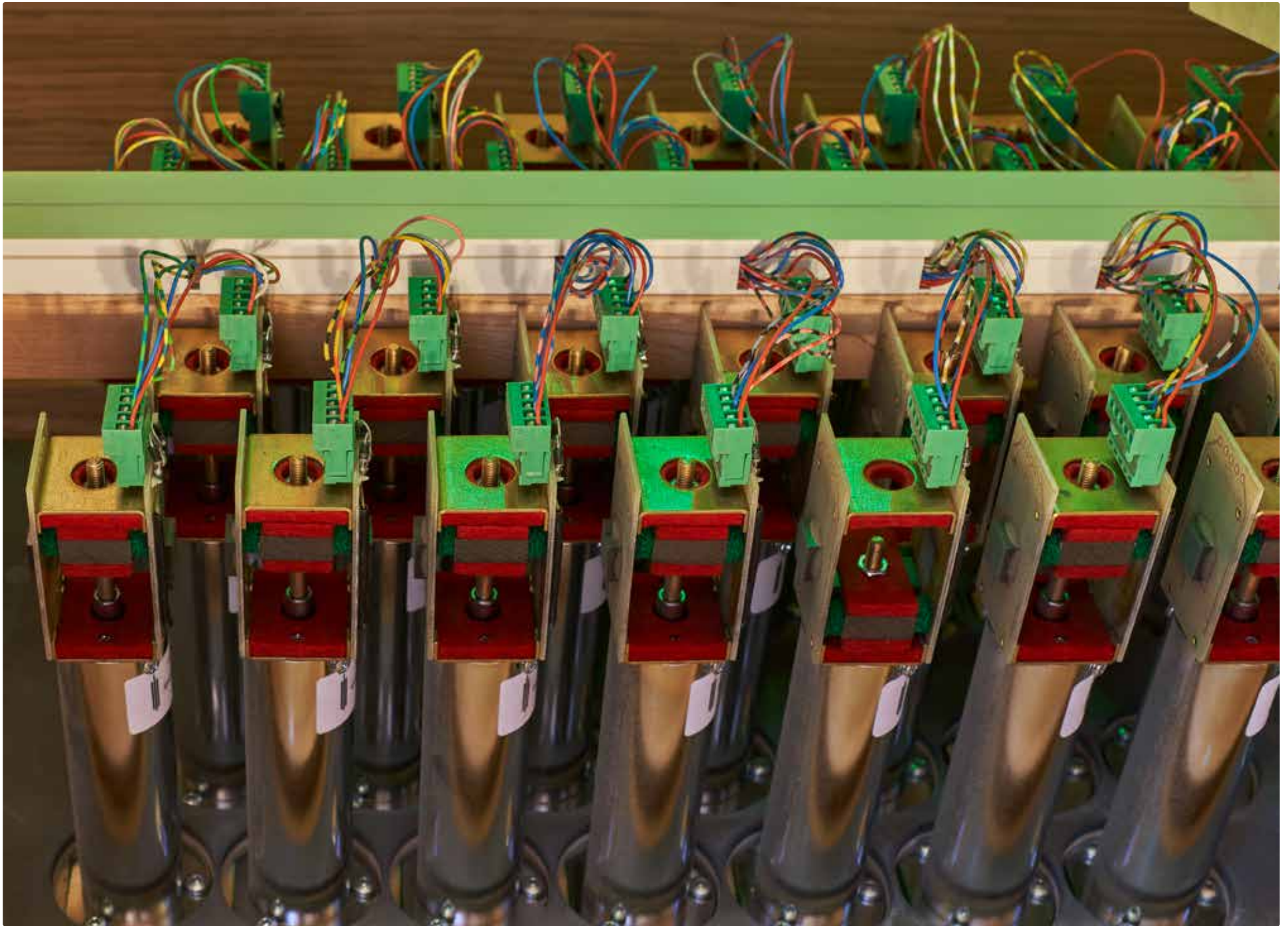

38
PRINCIPAL
8'

48
SALICIONAL
8'

37
PRINCIPAL
8'

39
BORDUNA
8'

58
OKTAVA
4'

49
VOIX
CÉLESTE
8'

40
OKTAVA
4'

59
OKTAVA
2'

50
FLÛTE
OCTAVIANTE
4'

41
NASARD

60

Tack

Göran Gråhn har varit organist i Kyrkvallen Västertorp, Munsö och Adelsö kyrkor, Church of St. Peter & St. Sigfrid, Stockholm, samt Estniska Församlingen, Stockholm.

Han har varit intendent vid museet Stiftelsen Musikkulturens Främjande, en samling musikinstrument och manuskript, från 1980 till sin pensionering 2021.

Han har varit sekreterare för International Society of Organbuilders 2000–2016. Som orgelkonsult har han sedan 1990-talet medverkat vid ett 70-tal projekt vid restaurering och nybyggnad av orglar i Sverige och Baltikum.

Åke E:son Lindman hör till vår tids ledande arkitekturfotografer.

Med sällsynt blick för ytor, linjer, volymer och ljus förmedlar han olika byggnaders särdrag, samtidigt som fotografiet i sig blir ett konstverk.

Hans bilder har ställts ut på bland annat Moderna Museet i Stockholm och på Hasselblad Center i Göteborg.

Åkes bilder:

Omslagsfoto skyddsomslag,

s. 10, 24, 25, 42, 44, 46, 55, 105–107,

110–112, 114–157.

Mer om orgeln på:
[www.svenskakyrkan.se/hagersten/
den-nya-orgeln-i-uppenbarelskyrkan](http://www.svenskakyrkan.se/hagersten/den-nya-orgeln-i-uppenbarelskyrkan)

och Facebookgruppen
Orgelbygget i Uppenbarelskyrkan

Martin Blomquist född och uppvuxen i Stockholm började tidigt sjunga i kör och spela orgel i kyrkans musikundervisning.

Efter gymnasiet studerade han under två år till kantor vid Sköndalsinstitutet och därefter fyra år vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm där han avlade organist-examen. Denna åtföljdes av tvåårig solistutbildning i orgel vid samma institution. Orgellärare var Anders Bondeman, Erik Boström och Ralph Gustafsson.

2002–2007 verkade Martin som organist i Ekerö församling.

Han är sedan 2007 Uppenbarelskyrkans organist.

År 2022 fick Uppenbarelskyrkan i Hägersten en helt ny orgel byggd av Gerhard Genzings orgelbyggeri från Barcelona. I denna bok får du följa hela processen, från beslut till färdig orgel på plats i kyrkorummet.

Svk Hägersten

ISBN 978-91-987436-1-6
9 789198 743616